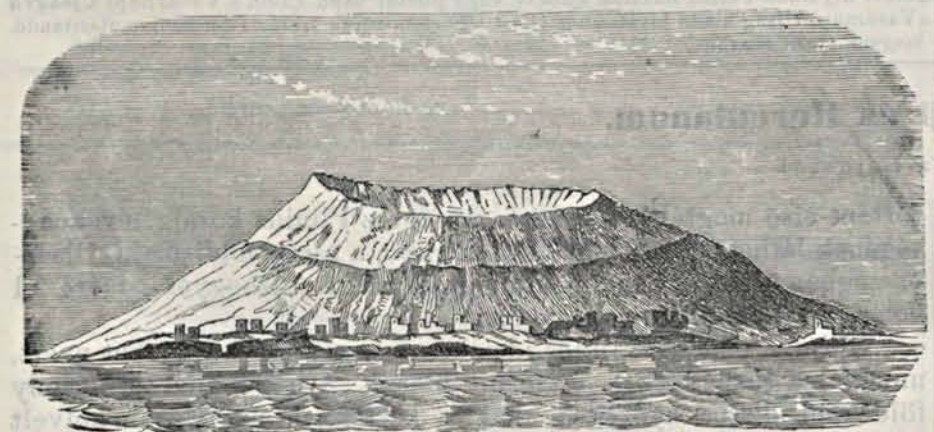

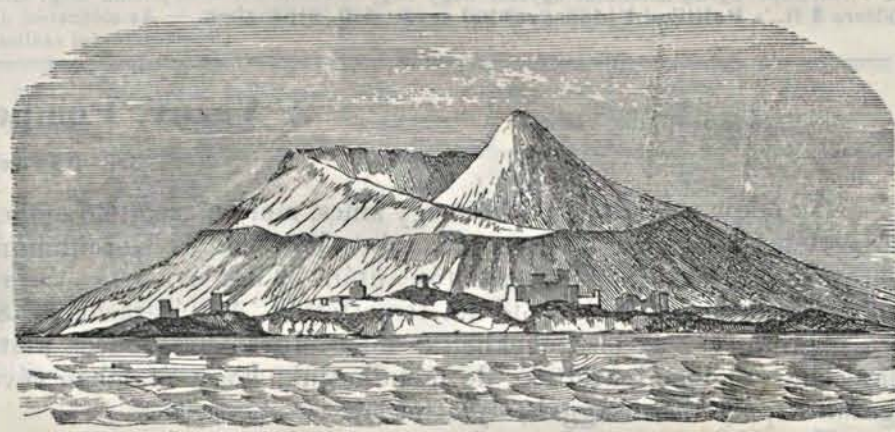
lángoszlopok közt új tüzsugarakat lövel a magasba, és a tölcser belsejében izzó látatömeg emelkedik fel. Már ömlik le a tölcser szélein, már kigyóznak a lángpatakok a kup hátán lefelé. A tölcser a roppant nyomást már nem bírja tovább; irtóztató recsegések közt reped szét, és magasra bugyogva ömlik a pusztító folyam a viruló völgyekbe alá. A romlás bekövetkezett. A felemelkedő hamutömeg sötét lepelt von az iszonyu látványra; és viruló faluk, gyönyörű városok lelik temetkezési helyöket a pusztító elemek alatt.

A pusztító kitörés nem egy-két napig tart, hanem, némi megszakításokkal, hónapokig is robbol és rettegetti az egész környék lakóit. A láva, mely gyakran több négyszegű mérföldnyi területet betemet, megszilárdulva üvegkemény, néhol több rófnyi, sőt több ölnyi vastagságu körtegeket képez. Sok idő szükséges arra is, míg ezen izzó tömeg meghül. Felső része hamar megkeményedik ugyan, belseje azonban hónapok, és a vastagabb rétegeknél, évek múlva is izzó, sőt folyékony állapotban találatik. A finom hamu, mely a kitörés alkalmával felszáll s minden szerves testben az életet megöli, megkeményedve azon könnyű és likacsos tömeget képezi, melyet *horza* (Bimsenstein) név alatt ismerünk.

A Vezuv első kitörése, melyről biztos tudomással birunk, Krisztus születése után a 79-ik évben, Titus római császár uralko-

A Vezuv Strabo idejében.

A Vezuv Plinius idejében.

dása alatt következett be. E borzalmas jelenet egész Alsó-Olaszországot rettegéssel töltötte el, és az akkori Campaniát majdnem egészen elpusztította; Pompejít, Herculánomot és Stabiae-t a lakosság nagy részével együtt a föld alá temette.

Pompeji a 79-diki kitörés előtt 16 évvel egy heves földrengés által sokat szenvedett volt ugyan, ezóta azonban újból felépítettett és tetemesen megszépítettett. A többi közt egy pompás színház is nyert, melyben a nép ép összegyülekezve volt, midőn a 79-diki szomorú katasztrófa bekövetkezett. Mondják, hogy a füst- és hamuból álló felhő, melyet a Vezuv ez alkalommal kiszórt, oly tömör volt, hogy Afrikában és Szíriában is látni lehetett. Rómában derült nappal éj sötéte következett be.

Pompejiben ekkor több előkelő római család tartózkodott, kik e városban alkalmi lakásokat tartottak. Ezek között volt Caesius Bassus költő, és Agrippa, Claudius Felix Judaea helytartójának fia, kik mindketten odavesztek. Az idősebb Plinius, a római hajóhad parancsnoka, unokájával, az ifjabb Pliniussal, Misenumban volt. Ő, mint tudományos férfiú, a nagyszerű természeti jelenetet közelebbről kívánván szemlélni, a színjáték-helyhez közelebb, Retinába evezett. A vállalkozás azonban szerencsétlenül ütött ki; mert utjában a kängöz által megfojtattott, s ekkép tudvágyának áldozatul esett. (Lásd az első képet).

A fiatalabb Pliniusnak két becses levele maradt ránk e tárgyban, melyekben a Vezuv kitörését és nagybátyja halálát lefesti. E leveleket Tacitushoz, a történetíróhoz intézte, s minthogy azok már mankban véve eredeti forrásul szolgálnak s a természet e rendkívüli tüneményét igen híven festik le, érdekesnek tartom azokat ideiktatni.

Az első így szól:

„Azon kívánságod, hogy nagybátyám halálát neked megírjam, hogy te erről az utóvilágnak egy körülményes tudósítást hagyj hátra, köszönetemet érdemli. Ha ez eseményt te írod meg, akkor annak híre, mint meg vagyok győződve, halhatatlan lesz. — Ámbár nagybátyám egy szerencsétlenség áldozatául esék, mely a legszebb vidéket elpusztítja, és oly sok népes várost sétrombola, mi által már egyedül az ő nevének halhatatlanná kellene lennie; ámbár to-

vább ő maga is sok és halhatatlan műveket irt: mégis, úgy vagyok meggyőződve, hogy te az ő neve megörökítésére nagy befolyással leendesz, ha őt halhatatlan munkáidban megemlíted. Én azokat szerencséseknek tartom, kiknek a sors tehetség adott oly dolgok véghezvitelére, melyek az elbeszélésre érdemesek; ép úgy azokat is, kik ezeket úgy beszélik el, hogy előadásaik az olvasásra méltók legyenek: de kétszeresen szerencsések azok, kiknek mindkettő osztályrészkül jutott. És ezek közé nagybátyámat, mint saját irataid, és az ő története, bizonyítani fogják, méltán sorolhatjuk. Kívánságodat tehát a legnagyobb készséggel teljesítem; sőt, ha te engem fel nem szolitasz; én kértelek volna meg erre.“

„Nagybátyám Misenumban (Pompejítől egyenes vonalban három mérföld) volt, hol a hajóhad felett a parancsnokságot vezette. September kalendái előtt a 9 dik napon (augusztus 23-ka), a 7-dik órában (a mi számításunk szerint, délutáni 1 óra) azon hírrel lepi őt meg anyám, hogy egy szokatlan nagyságu felhő látható az égen Nagybátyám épen a napon pihent volt, *) hidegben megfürdött, azután étkezett és tanulmányozott. A vett hirre czípőt kívánta, felkelt, és egy magaslatra ment fel, honnan a csudálatos esemény legjobban vala látható. — Egy felhő emelkedett feléle (melyik hegyből, a távollevők nem vehették jól ki, csak később lehet meg tudni, hogy a hegy a Vezuv volt), melyet

alakra és hasonlóságra egy fa sem ábrázolhat jobban, mint a fenyőfa. A felhő ugyanis óriás fenyűként nyult fel a magasba és odafenn több ágra oszlott szét. A tünemény ezen alakja, úgy hiszem, vagy onnan magyarázható, hogy a felhőt egy rögtön támadt szélroham emelte feléle, mely a magasban erejében fogyva, a sötét tömeget szétterjedni engedte; vagy onnan, hogy a felhő saját nehézsége által visszanyomatva nyerte a terebélyes alakot. A roppant tömeg majd fehér, majd szennyes szürke színben mutatkozott, mint t. i. hamu, vagy egyszersmind földet is, hordott magával a magasba fel.“

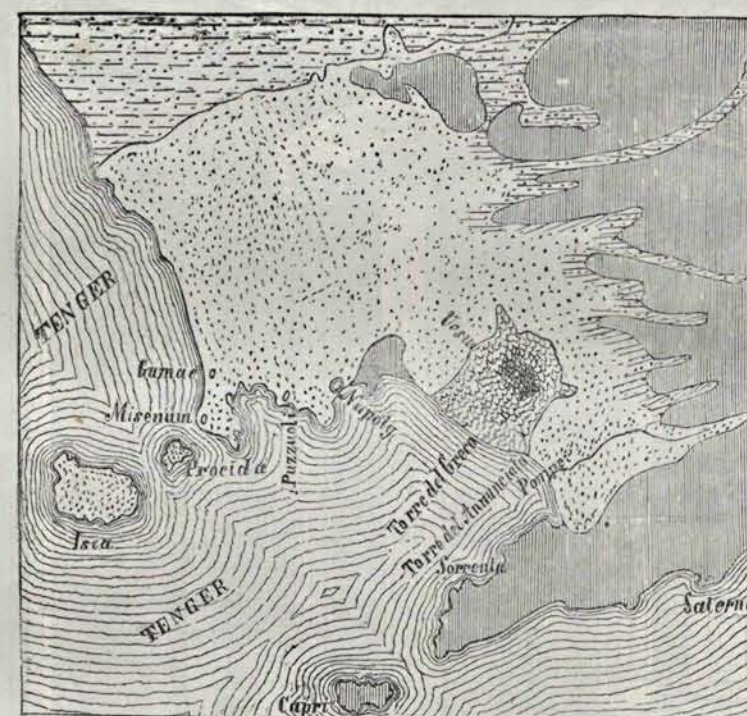
„E rendkívüli jelenet nagybátyám tudvágyát felbresztette, és kívánságod keltett benne, hogy azt közelebbről megsejmelje. Ennélfogva rendelkezést tett, hogy egy liburnica (könnyű hajó) készen álljon, s engem felszólított, hogy ha kedvem van, őt kövessem. Én tanulmányaimat tovább folytatni jobbnak találtam, mint hogy ő maga látott vala el engem munkával. — Nagybátyám tehát írotáblákat vevén magához, elhagyta a házat. A mint kilépett, Rectinától, Bassus nejétől (Retinából) levelet kapott, ki maga a veszély közepette volt; mert villája a Vezuv lábánál fekvén, a menekülés csak tengeren vala lehetséges. Ugyanazért e nő igen hatáson kérte, sietne az ő segítségére. Erre nagybátyám szándékát megváltoztatja, s a vállalatot, melyet tudvágyból kezdett meg, nemes elszántsággal folytatja. A quadrimeket (négy soros evezőjű nagy hajók) a tengerre szállíttatja, s egyre maga is felülvén, azon szándékkal siet, hogy nemcsak Rectinának, hanem Retina többi lakosainak is segítségére legyen; mert a szép tengerpart nyári lakokkal be volt építve. Ő oda siet, honnan mások halálélelem közt szaladnak: egyenesen a veszély helyére evezet, oly nyugottan és félelem nélkül, hogy a pusztulás minden mozzanatát, minden jelenetet, a mit látott, feljegyzett, vagy feljegyeztetett. A hegyhez már oly közel jutott, hogy a horzával (Bimsenstein) és fekete izzó salakdarabokkal elegy hamu, minél inkább közeledtek, annál forróbb és nagyobb tömegekben hullott a hajóba. Már azon veszélynek valá-

*) A rómaiaknál szokásban volt, hogy testöket zsírral vagy olajjal megkenték, és így meztelen testtel a napon heverték, vagy jártak. Ezt ők igen egészséges szernek tartották.

nak kitéve, hogy a medrébe visszatérő tenger a hajókat zátonyon hagyja és hogy a hegyről leomló kötömeg, mely a partot egészen feltöltötte, őket is összezuza. Itt megállt, és tündött, vajjon visszatérjen-e? Midőn a hajós a visszatérést javasolná, hangosan kiálta fel: „bátraké a szerencse; evezz Pomponianushoz!“

„Pomponianus ekkor Stabiae-ben volt, melyet csak a tengerből választ el tőlünk. Ő podgyászát már hajóra rakta; mert ámbár a veszély valóban még nem következett vala be, de mint-hogy ez nagyon is közelgetett: nagyobbodása esetére, a menekülésre elkészült, csak a szél megfordulását várta. Nagybátyám, a ránézve kedvező szél által segítve, megérkezett hozzá, karjaiba szoritja a remegőt, vigasztalja, biztatja; és hogy őt minél inkább lecsillapítsa: egészen nyugot kedélyt mutatva, a fürdőbe vezeteti magát. Fürdés után pihenni indult; este vig kedélyvel, vagy legalábbilyent mutatva, étkezett. A Vezuvból ez alatt a láng több helyen magasra tört elő, és az éj sötéte ennek világát és fényét még inkább fokozván: a látványt még rémesebbé tette.“

„Nagybátyám barátját, hogy ennek aggodalmait eloszlassa, arról biztosította, hogy az egész tünemény nem egyéb, mint a nép által felgyújtott faluk lángjai. Ezután a hálószobába ment, és kedélye oly nyugott volt, hogy mély álomba merült. Minthogy meglehetősen testes volt, és nehezen lélekzett, a kívül levők hortyogni hallották őt.“

A Vezuv környéke.

„Az udvar, mely ezen szobába vezetett, a szüntelen hulló hamuval és kövel annyira megtelt, hogy a még tovább bennmarad, a kijövetel lehetlenné válik. Czélszerűnek találták őt ennélfogva felszerkenti. Ő felkelt, és Pomponianushoz meg a társaság többi tagjaihoz ment, kik mindnyájan oly nyugtalanok voltak, hogy még pihenni sem akartak menni. Most a felől tanácskoztak: okosabb volna-e a házakban maradni, melyek a föld heves rendülései által újra meg újra összeráznak; vagy talán czélszerűbb volna, a nyílt mezőn menekvésnek indulni, melyen a hamu és salakkó, noha nem nagy darabokban, de zápor gyanánt hull, és szinte végromlással fenyeget. E kétes zavarban elhatározták, hogy a szabad mezőre menjenek ki, minthogy ez a két válságos helyzet között mégis kevésbé veszélyesnek mutatkozik. A lépésre nagybátyám hideg megfontolás után határozta el magát, holott a többit csak a félelem vezette reá.“

„Fejőkre kendőket és vánkókat kötvén; minthogy a gyakori köeső ellen egyetlen eszköz csak ez volt: mindnyájan elhagyták a házat. Egyebütt már nappal volt: de itt még folyást tartott az éj, sötétebb mint volt valaha, melyet némileg csak a tűz és a hegy lángja világított meg. A menekvőknek fáklyákról és más világító eszközökről kellett gondoskodniok. Azt hitték már most, hogy jó volna a part felé menni, és megvigyázni, vajjon a tengeren nem lehetne-emár megindulni. A habok azonban még folyást magasra csapkodtak, és a hullámtorlás még mindig sokkal hevesebb volt,

semhogy a menekvők magukat a tengerre bízhatták volna. Nagybátyám, miután ismételt ízben hideg vizet ivott volna, szőnyeg-terítettett a földre, és arra lefeküdt. Alig hogy ez megtörtént, lángok törtek elő, és a veszélyes kängözzel együtt, melylyel elegyítve megjelentek, a körülöket elüték, nagybátyámat pedig felkelésre kényszerítették, két rabszolga segítette fel őt, de azonnal halva rogyott a földre. Ugy hiszem, a sűrű és ártalmas gőz fulasztotta meg; mert gyenge tüdővel bírt, és mindig igen nehezen vehetett lélekzetet. — Miután a nap a sötétség által borított földet újra megvilágította, mi ezen szerencsétlenség után csak három nap múlva történt: hullája sértetlenül találatott, ép azon helyzetben, minőben összerogyott; úgy, hogy inkább hasonlított egy alvóhoz, mint halotthoz.“

(Folytatás következik.)

Népdalok.

Piroslik a somfa . . .

Piroslik a somfa
Érett gyümölcsétől,
Piros lett gyümölese
Hajnali esőtől!
Piroslik angyalom
Mézsel szegett ajka,
Csókóknak szikrája
Lángol, tüzel rajta.

Tengernyi sok csillag
Ragyog fent az égen,
Elámul az ember —
Annyi sok szépségen;
Csak kettő tündöklök
Angyalom szemében,
Még is elszédülök
Annak gyönyörében.

„Tiéd vagyok rózsám.“

— Ugy mondja a nóta, —
Olyan igaz — mintha
Rólam irták volna:
Övé leszek, övé,
Ő meg az én párom,
Szívem közepébe
Ültetett virágom.

Bonyhai Benjámin.

Az epedő szolgálgevény.

Megállott a gyulai szélmalom,
Vár most engem az én jó angyalom!
Mind hiába, — nem mehetek haza,
Cseléd vagyok, — parancsol a gazda!

Majd fű még szél, — megindul a malom,
Nemsokára látlak jó angyalom!
Piros pünkösdi napján haza megyek,
Két ünnepen mindig veled leszek.

A szélmalom megőrli a búzát,
Kiszitálja rózsám lisztje lángját,
Abból süt majd ünnepre kalácsot,
Magyarosan, — nem tesz bele mákot.

Megkínál majd engem egy falattal,
— Nem jól mondám, — csupán fél falattal,
Egyik felét maga elharapja,
Másik felét nekem meg úgy adja;

Mert a lellem engem nagyon szeret,
Mint galamb kis fiát szájából etet:
A kalácsért csókot adok neki,
Édes-forró, — ha nem látja senki.

Szakál Lajos.

A debreczeni kastély.

Irta JÓKAI MÓR.

Második rész.

(Folytatás.)

Ha Szulaliban egy kis-péznár magyar hazafiság lett volna, úgy legelső kötelességének ismerte volna, hogy ott az élte levő vízben megfürdjön, s a sok keserű füstöt, kormot lemossa magáról, azután pedig felkeresse Elek urfít, s azt mondja neki: „én is kegyelmetek mellé állok,“ hanem a hosszú török fogság törökké tette már ezt kívül-belül; nem gondolt ez egyébre, mint a mire gondolt volna bármelyik szerencsés eunuch, ki összeesküvőket lesett ki, hogy tudniillik feladja őket az előjáráságnak. Ezért adatik azután jutalom és kitüntetés.

*

Tehát le sem mosta magáról a füstöt, kormot, hanem olyan állapotban, a hogy a kéményből leszábadult, ballag vala fel Debreczen városába, s ott beállított Igyártó Mihály uramhoz.

— Biró uram, zendülés van a kástélyban!

— No, no fiam, inté őt szeliden a biró, elől kezd, a mit mondani akarsz. Ki fia vagy?

— Azt nem tudom. Hanem én vagyok az a Szulali, a ki hazajöttem török rabságból, mostan pedig vagyok gulyás-bojtár a város szolgálatában.

— Honnan jössz?

— A tilalmas kastélyból, annak is a kéményéből, a hogy éretheti kegyelmed rajtam.

— Hogyan jutottál oda?

— Tündérsziget vitt oda; az hozott vissza, nyulak, özek hitak be, boszorkányok zártak be; harámbanda mulatott előttem, utoljára tüzet raktak alattam s felfüstöltek.

— S mit csinált ott az a harámbanda?

— S ki ellen van intézve az összeesküvés?

— Mind a két félre: a németre is, a törökre is. A németek és a törökök békességet kötöttek, hogy egymást nem bántják. A harámbasa azt végezte, hogy ő a maga legényeivel felöltözik egyszer német vasasoknak, akkor a váradi török urakat fogják pusztítani. Azután ha abból visszajönnek; megint felöltözik török ispa-hiknak s a szathmári német urakra rontanak, azokat mordályégetik fel, és így tovább; míg csak a török meg a német megint újra meg nem haragszik és össze nem kap.

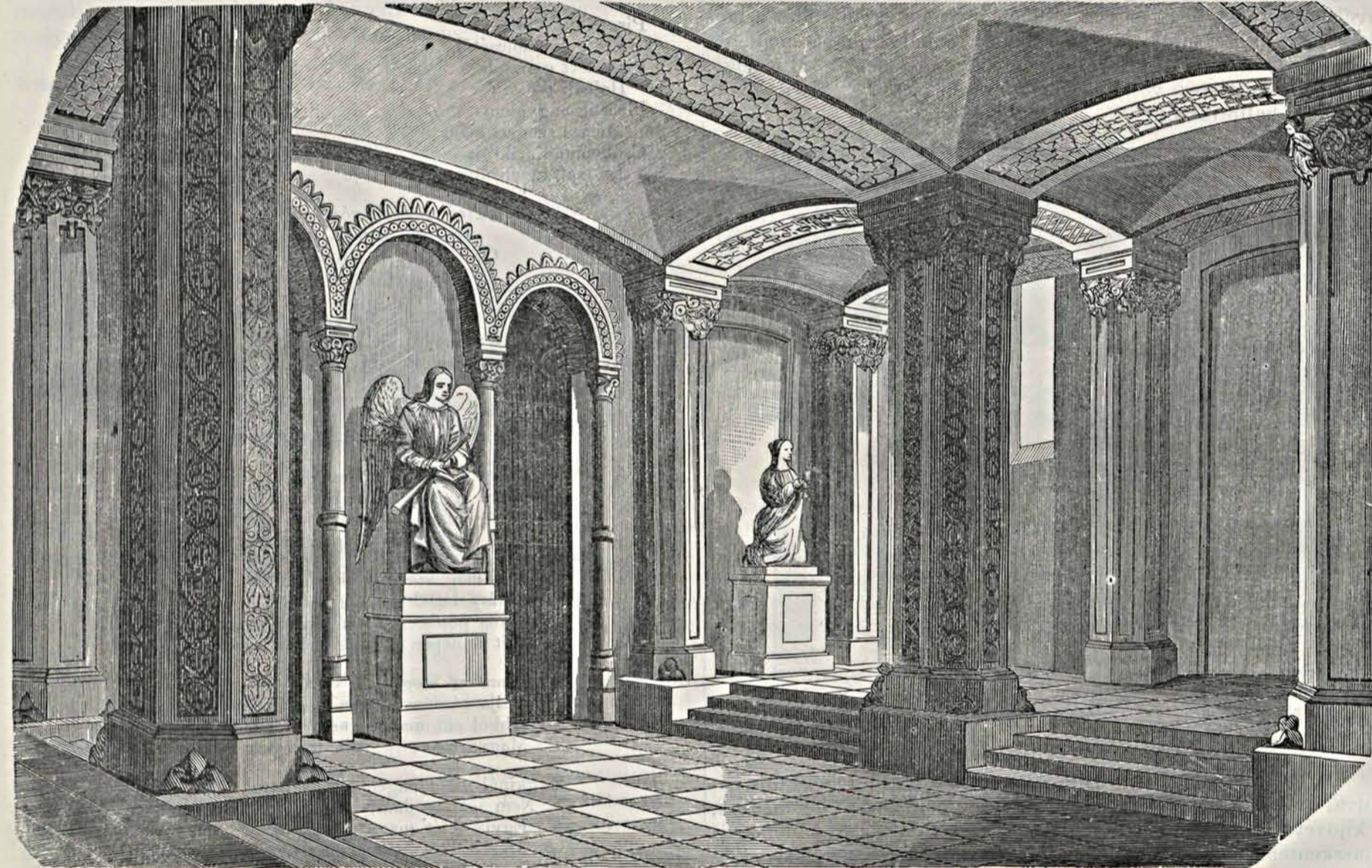
— Elbeszélted már ezt valakinek másnak?

— Nem biz én. Ide jöttem vele egyenesen

— Hát csak maradj itt, fiam; mindgyárt tesztek felöled rendelést.

Igyártó Mihály uram rögtön küldött egy darabontot doktor Tóbiásért.

Doktor Tóbiás hirneves orvosa volt akkor Debreczennek; künnjárt akadémiákon s háromszegletű kalappal, csatos cipellő-

A főthi templom alatti sírbolt.

— Tanácsot tartott, gyujtogatást végzett, emberhalált há-tározott.

— Nem láttad arcaikat?

— Csak a mikor a kémény alatt ellépdégltek. Hatvannégy férfi volt és egy asszony. A hatvannegyedik még csak gyermeköz, arra ráismertem.

— S ki volt az?

— A kegyelmed urfia volt az, Elek urfi, az asszonyt néjének szólította; a harámbasa pedig feleségének.

— S mit csináltak ott vele?

— Feleskették, hogy őket soha sem fogja elárulni, azután megparancsolták neki, hogy a diákságot szereze meg nekik, és hogy, biró fia lévén, a tanács végzéseit mindig tudassa velük.

— S mi szándékuk van az összeesküvőknek?

— Nagy és gonosz szándékaik vannak. Mindeniknek van handsárja, kardja, puskája, és két mordálya. Puskaport, fegyvert, pénzt, ruhákat a pinzében tartanak, föld alatti uton jönnek és mennek. Ezt mind elmondták Elek urfnak ott; én hallgattam.

vel jött haza, kis ujjában hordva mindazt, a mit Hippocrates óta Paracelsusig feltaláltak a természet buvárai, s csodakurákat tett a „syrupus diacodion“-nal.

A mint doktor Tóbiás megjelent biró uram előtt, az így szólt hozzá diáknak, Szulalira mutatva:

— Ecce miserum vesanum. (Ime egy szegény tébolyodott.)

És azután latin nyelven folytatták egymással az értekezést.

Doktor Tóbiás sokszor emlegette, hogy ő külföldön milyen csudálatos uton módon látta, tanulta az örültek kigyógyítását, sajnálva nagyon, hogy e tudományának hasznát Debreczenben nem veheti, miután e prózai városban olyan ritka az örültségi eset, hogy azt érdemes krónikába írni: a minek oka valószínűleg az, hogy sik, lapályos földön, kivált a mely bőven termi a kenyeret és szalonnát, nehéz valakinek az elméjét úgy megerőtetni, hogy fölháborodjék.

Annál jobban kellett örülni Tóbiás doktornak az előforduló esetben, hogy ime akadt valahára egy, a kin bebizonyíthatja tudományos tapasztalatait: ennek is Törökországban kellett felnőni,

hogy annyira kifeczomodjék az esze, miszerint azt képzelje, hogy ő rettenetes összeesküvést fedezett fel a pusztá kastélyban.

Ebből a rögeszméből kell Szulalit kigyógyítani.

Szulalit mindjárt el is vezették a városi kórházba, ott egy külön szobát rendeltek neki, vasrácsos ablakkal, s két erős fogd meget mellé, ha talán dühösködési rohamai jönnének.

Doktor Tóbiás legelőbb is azon methoduson kezdé, hogy a kezére bizottat egy ördögi apparátus alá állíttatá, mely állt egy bádogedényből, a miből egy szivacson át minden tíz másodperczben egy csepp víz hullott annak a feje lágyára.

Szulalinak nem tetszett az a tréfa; akkor aztán megkötözték. Akkor aztán elkezdett ordítani, — s akkor még jobban megkötözték.

Az ordítás kihallott az utcára; kofák, gubás népek naphoszant elhallgatták azt, s minden ember megtudta, hogy a „bolond Szulalit“ gyógyítják odabenn, vizet csepegtetnek a fejére, de attól sem jön észére.

Két hét mulva doktor Tóbiás jelenté biró uramnak, hogy a csepegtető kura meg-használt Szulalinak, most már igen csendesen viseli magát.

— Hiszi emég, hogy a kastélyban volt és ott holmit látott!

— Erre az egyre esküszik, hogy igaz.

— Akkor még örült, csak tessék őt tovább kuralni, a mig ebből ki nem gyógyul.

Akkor aztán doktor Tóbiás más methodust kezdett. Tele rakta Szulalit hólyaghuzó flastromokkal. — Most kezdett el aztán még csak Szulalit ordítani, hogy a harmadik utczára is elhangzott.

Hanem azért a bőrét ott hagyta, de a meggyőződését meg nem változtatá.

„Ott voltam, láttam! A szentekre, a profétára!“

Azután elkezdte vele doktor Tóbiás azt az experimentumot, hogy adott be neki gyomorlázító szereket, olyan apró adagocskákban, hogy kitörésre soha se kerüljön a dolog, hanem a gyógyszer folytonos émélygésben tartsa a beteg gyomrát.

Ez átkozott tréfa ellen minden erejéből protestált Szulali s minthogy jószántából soha sem akarta bevenni azt a gonosz deo-ctumot, minden kávéskanálnyi bevételhez nem csak az orvosságot, hanem őt magát is fel kellett rázni, a száját felpezckelni s ugy bele tölteni.

Ez sem használt; még erre sem akart a kastélyban látottaktól eltérni.

Ekkor az orvos a koplaltatáshoz folyamodott. Nem adtak

a pátiensnek egyebet, mint vízben főtt sóskát, mely igen jó vértisztító.

A kéthetes cursus vége felé Szulali bögetett, mint a bika s azt már elismerte, hogy a fűevéstől toklyó vagy ürü lett belőle, de a kastélyban látottaktól még akkor sem tágitott.

Doktor Tóbiás pedig ide s tova már a fenekén volt a tudományának.

Még egy kísérlet jutott eszébe.

Hallott és olvasott róla valamit, hogy valahol valaki zenével gyógyítá ki az örültet, s föltevé magában, hogy ezt megkíséríti.

Volt ugyanis a kórháznak valami gyarló, négy oktávás orgonája, a mi azóta, hogy az épület megszünt kápolna lenni, nem használtatott egyébre, mint a kántor által orgonázási kurszusra ajánlkozott tanuló ifjuság begyakorlására.

Doktor Tóbiás azt találá ki, hogy Szulalit egy olyan szobába vitette, melynek ajtaja ez orgonás szobára nyílt, s megkérte szépen

a tanárokat, hogy engedjék meg a tanuló ifjuságnak, hogy felváltva éjjel-nappal folytonosan orgonáljanak ottan.

Ez használt.

Huszon-négy órai zenegyógykezelés után égre-földre esküdött Szulali, hogy soha életében tájkára sem volt a kastélynak, azt sem tudja, van-e, nincs-e a világon? csak ereszkék ki innen.

Doktor Tóbiás, mint tökéletesen kigyógyultat

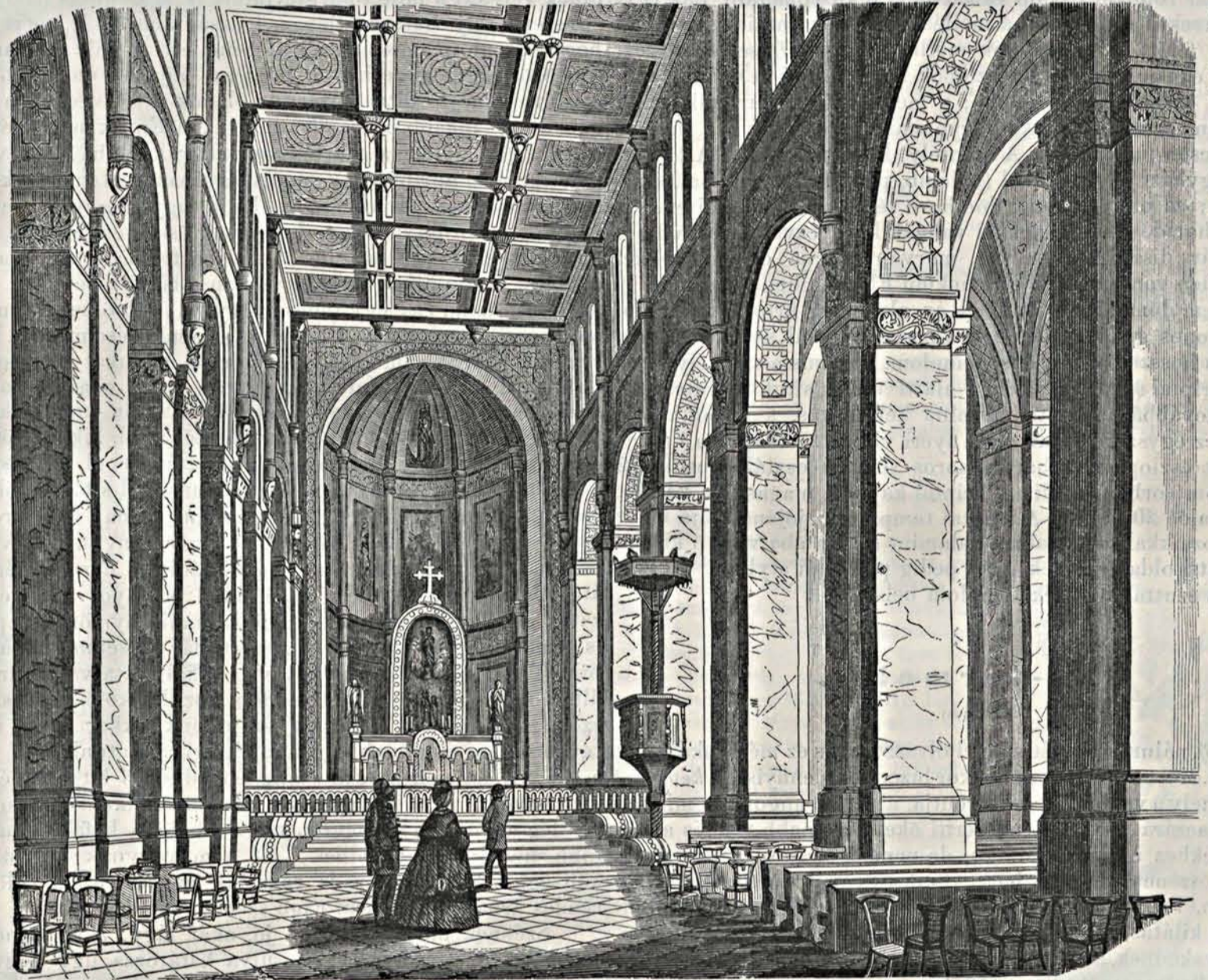
adhatta őt át a világnak. — Hanem azért már Szulali híre meg volt alapítva a környékben; csak „bolond Szulali“-nak nevezte őt azért minden ember.

(Folytatás következik.)

A főthi templom belseje.

Olvasóink tudják, hogy a Pest közelében, gróf Károlyi István birtokán, Főthon létező r. kath. templom nem csak a főváros környékének, hanem általában a hazai építészetnek első rendű nevezetességei közé tartozik. A nagyszerű és remek építmény gróf Károlyi István vallásos buzgalma áldozatkészsége folytán 1845—1855-ig készült el; építője derék pesti építészünk Ybl Miklós, kire, mint tudjuk, jelenleg az akadémiai palota építésének egy része is bízott.

A szép főthi templom külsejének rajzát a Vasárnapi Ujság korábbi évfolyamaiban már közöltük s az építmény bővebb ismertetését is adtuk (lásd V. U. 1856. évi 1. számát). Most ismét két

A főthi templom belseje.

rajzokkal kedveskedünk, melyek a templom és a sirbolt belsejének i-mertetései szolgálnak. A ritka jelességű hazai emlékmű megérdemli minden művészettárat teljes figyelmét.

Mellőzzük tehát ezuttal a templom külsejének leírását s csupán néhány adatot említünk a belső elrendezést illetőleg, mind a fel-, mind az altplomra (sirbolt) nézve. Az egész feltemplom hossza 147 láb. Maga a szentély az oltár rotundájával együtt 24 láb hosszú és 30 láb széles. A szentély alja veres, fehér és fekete márvánnyal van kirakva. A templom csarnokában, jobb kézre a torony alatt van sz. Lucent vértanu ékes kápolnája. A balkézre eső torony alján levő lépcsőzet a karzatra vezet, melynek orgonája a salzburgi híres Moser Lajos műve. A csarnokból közvetlenül a templomba lépünk s egyszerre érezzük a szent falak meglepő hatását. A templom három hajóból áll, melyek 10 nagyobb és 36 kisebb ablakból nyernek világosságot. A középhajó magassága 54, hossza 90, szélessége 24 láb. A két mellékajó alacsonyabb s ezeket öt pár roppant oszlop választja el a középhajótól, mik egyszerűen aranycsillagok ragyognak. A szentélyhez nyolcz pompás lépcsőn juthatni fel. A szentély kerekded alakú. A főoltár diadalive egyházi jelvényekkel (galamb, phönix, bárány, hal, szarvas) ékítve; az oltár falának domboru félkupja és oldalai ember-nagyságot haladó frescoképekkel vannak környezve. A templomot három oltár disziti; a főoltár márványtáblája drágakövekkel mozaikszerűen van kirakva; e remekmű Florenczyben készült.

A feltemplom alatt vonul el az alsó vagy kriptai templom. Ez a tulajdonos grófi család temetkezési helyeül szolgál s épen oly széles és hosszú, mint a felső templom. Ugyanis a szentély alatt fekszik a kriptai kápolna; a hajó alatti tér, a sirok helyeire van felosztva; továbbá a kriptai kápolna két kettős, a sirbolti rész pedig nyolcz egyszerű ablak által nyeri világát. A kápolna kupját két roppant oszlopzat, a három soros sirbolti osztályt pedig 12 oszlop három sorban emeli. A kriptai kápolna magassága 24 láb, a sirbolti hajóé 20 láb. — A kriptai templom hajójának alja fehér és fekete mozaikkal van kirakva, valamint a kriptába vezető kisebb tornyok alatti oldalerkélyek is, és pedig pompejii stylen.

Ennyit ezuttal a remek templom belsejéről.

Vas-termelés.

(Folytatás)

A vaskó, nálunk csak faszénnel olvasztatik, s ez még sokáig így fog maradni. Mert a kőszén mindenkor bizonyos mennyiségű kénkövet tartalmaz, mely a vas minőségét elrontja, azért az angol vas minden finomítás dacára rozsz, s kényszeríti őket, finomabb vas- és acél-készítményekhez a kintű jóságú, de nem is olcsó svédországi vas vételére. Kőszén eddigelé használnak ugyan a vas kinyújtására, mint Ozdon, Pécsstb., de vaskó-olvasztásra használni mindaddig nincs kilátás, míg az erdők a vasfogyasztáshoz arányban tartanak és nevednek, annál inkább, hogy minálunk a kőszén e célra nem igen alkalmas s a mi földolgozó, az ércztelepektől messze is van.

Gyáraink nagy része saját erdőkkel bir, de mégis alig van egy, mely idegenektől fát nem venne és pedig nem ritkán 6—10 mérföldnyi távolságból, úgy hogy nincs szomszéd vármegye, mely a gömri gyárak számára szenet ne szolgáltatna. Természetesen annál kisebb az őlfának az ára, mentül nagyobb a távolság és fuvarbér, úgy, hogy midőn a szomszéd határookban 7—8 főt fizethetünk kő-öleért, másutt 2 ftnál többet alig adhatunk. Számításunk alapja mindenkor csak az lehet, hogy egy mérő szén a gyárhoz szállítva, bizonyos árt meg ne haladjon. Ilyen ár a jelenlegi nyomott viszonyok mellett 1 ft. — 1 ft. 20 kr. mérőjétől. Egy mérő egy és más gyárnál különbözőképen 8—10 kő-lábat, (megközelítőleg ugyanannyi vékát) tartalmaz. Számbaveszünk tehát az égetési, kezelési és fuvarozási költségen felül még főképen az őlfa minőségét.

Általános szokás, a fát 3 láb magas, 3 láb hosszú és 6 láb széles rakásokba úgynevezett vesszőkbe vágatni, a miből négy, egy kő-ölet térszen. Száradásra és tökéletlen berakásra, legszigorubb feltételek

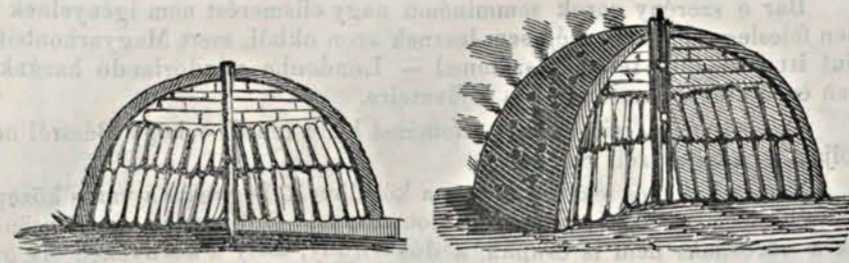
mellett 3 hüvelyk, másutt 6, sőt több hüvelyk is pótolatik magasságban, nem ritkán hosszabban és szélességében is. Mind e hüvelyk szám szerinti megszabás mellett is, igen tökéletlen mértékű őlfá, épen olyan, mintha a buzapiacson minden gazda saját vékájával mérne, miután még ebből sehog sem tudjuk, hogy mennyi hát az őlfában a fa és mennyi a hézag? Az e részbeni különbség pedig oly nagy, hogy midőn némely, a favágók által felügyelés nélkül vágott és csalárdul rakott őlfá, alig ad ki 6 mérő szenet, addig más gondos tömötséggel berakott hasonló őlből 12—14 mérő is telik.

E mérték szabatoságának hiánya a vevő gyárosokat arra indítja, hogy módokat találjanak annak hátrányait inkább az eladók ellenébe fordítani, s a régebbi években igen terjedt szokásban is állott, a fát milében mérni, — (tömötten beépített faboglyában), a miben a szénégetési működés végébe megyen — még pedig úgy, hogy a milének körülete a földtől egy ölnyi magasságában megmérve, a hány hosszúsági ölnök ez találatott, ugyan annyi kő-ölnök vétetett a mile tömegtartalma is. E számítás módja a milyen egyszerű, s inkább próba-ölnök s igazságtalan volt, mert látnivaló, hogy hasonló magasságu körület mellett, a mile köbtartalma különböző lehet, a szerint, a mint az, aljában szélesebb de alacsonyabb és megfordítva; azért az eladók attól vétképen el is idegenedtek, s inkább próba-ölnök állottak rá. Ennek meg a volt a módja: hogy a fa egyforma mérték szerinti rakásokba vágatván, annak befejezésével aprilis vagy május havában történni szokott átadás alkalmával, egy pár rakást az eladó, ugyanannyit a vevő kijelelt, mely összehordatván, egy deszkából összevert s épen egy avagy fél köbölnyi hézagot tartalmazó ládába felapróztottan bezövekelte-tett, s a hány rakás ilyen módon a ládába belefért, annyi számított aztán egy-egy (egész vagy fél) köb-ölnök. De már ettől is nagyon eltért a szokás, az eladók idegenkedése miatt, a kik csalatkozva — bárha nem csalatva — érzik magukat előleges számításokban. Pedig sajnálni való, miután ennél olcsóbb és biztosabb mérési módunk nincs. Most a fát a vevő külön emberekkel vágatja, s külön rakatja, leginkább a szénégetői által, kik azt tömötten beépíteni tudják, s ez által ugyan azon célt éri el $\frac{9}{10}$ részben, mint a próba öllel, csak hogy nagyobb munkával s több költséggel; a mennyivel mindenestre többet adhatott volna a fáért próba-ölnök mellett. Stírriában némely helyett, a sugár fenyőfát, 3, vagy 6 láb hosszú póznákra szétfűrészelve s felállítva, darabonként szokták átcsolozni s a feljegyzett átmérőkből bizonyos számvetési táblázatok szerint, köbtartalmát kiszámítani. Ily módon a próba-ölnök is tömöttebb ölet kap a vevő, mert már itt semmi hézag sem számít. Természetesen ahhoz van alkalmaztatva az ára is, mint általában mindenütt; mert midőn rozszul rakott, de kész őlfáért a szomszéd határban 3—4 főt sem adunk, akkor 4—5 mérföldnyi távolságban, még csak vágandó őlfáért, adhatunk 6—7 főt; a hol a mértékben nehézkese s alig engednek 3 hüvelyknél nagyobb magasságot, ott a legügyesebb farakókat alkalmaztatjuk, kik műértőleg az ölet úgy beépítik, mint a legjobb kőfalat, másutt a hol több hüvelyket engednek, mi sem vagyunk oly szigorúak, s költségekimelésből nem is rakatjuk az ölet, a hol különben is, a rendes árnál többre nem rugó szenet remélhetünk.

Szénnek mindennemű fa jó, akár lág, akár kemény, s tüzi erejének mennyiségét csak a súlya határozza, úgy hogy (hasonló nedvességi fok mellett), egy font fűzfa-szén annyi tüzerővel bir, mint egy font tölgyfa-szén. Azonban jóságra s különböző használatra nézve van egy kis különbség, mert a kis kovács legjobban szereti a bikkfa-és fiatalos tölgyfa-szenet. Réz-olvasztásra és higasztó (fris) tűzbe jobb a lág, olvasztó kemenczébe jobb a kemény tölgy- bikkfa-szén stb.

A fának szénégetése minálunk kivétel nélkül milékben (faboglyákban) történik, a mikbe a fahasábok általában nem fekvő, de felállva, egy közép karó körül, 10—15 láb magasságban 3—4 öl átmérőben tömötten berakotnak s akkor szalmával vagy harasztal gyengén megszórva, földdel és szénporral betakarotnak. A begyújtás valamivel előbb történik az aljának a közepén, egy nyíláson által, mely vagy felülről vagy oldalt hagyatott. A betakarás után köröskörül szelelő lyukak szurotnak, előbb felül, lassankint alább, a szerint a mint a tüzet belől szabályozni és irányozni szükségesnek mutatkozik. Egy ilyen faboglyába legszokottabban $2\frac{1}{2}$ —5 kő-ölnök rakatik be, s 4—7 napig tart égetése; mentől nagyobb a mile s mentől lassabban ég ki, annál jobb és több szén kerül ki belőle.

Ilyetén kész milét átmetszésben az 1 ső, s egy részben égő-félben levőt a 2-ik ábra mutat, melynek megértésére külön magyarázat nem szükséges.

A szénégetés által a fából először a víz avagy nedvesség hajtatik el, miáltal a mile mintegy *izzadába* jő, s mentől hirtelenebb és teljesebben történt az, annál sikerültebb lesz az égetés; különválnak továbbá a *faecet*, *kátrány*, különböző *gázok*, s a mi hátramarad, egy kevés hamu leszámításával, az a *szén*. Levegőn száradt mindennemű fában van mintegy: 20% víz, — 5% könnyű azaz: világító-gáz, — 34% éleny-gáz, — 40% szén, — 1% hamu, ekképen kellene 10 mázsa fából 4 mázsa szénnek kikerülnie, de a valóságban, megégés, elporlódás miatt, alig kapjuk ki ennek felét, átlagosan a fasúlyának $\frac{1}{5}$ — $\frac{1}{6}$ részét. Összehasonlítást keresvén a fa és szén tüzi erejére nézve, ezt találjuk:

1 font levegőn szárított *fa* képes a fagypontról a forrpontra felmelegíteni vizet 27 fontot, — 1 font tűzőn pirított *fa* 36 fontot, — 1 font faszén 75 fontot, — 1 font jó kőszén 60 fontot.

Ha tehát valamely száraz kő-ölfának a súlya 100 mázsa, ezzel 0 foku 27 mázsa víz felforraltató; legyen az ebből kikerült szén 18 mázsa, ez már csak $13\frac{1}{2}$ mázsát s így épen félannyi vizet forralhat fel, a tüzerőnek tehát fele elveszett. Amde ezt a fának nagyobb súlya s így költségebb fuvarja miatt, a gyakorlatban igen ritkán is lehetne felhasználni. Egyébiránt a tüzerőnek rendes fokméréje a „*Caloria*,” mely annyi meleget jelent, a mennyi egy kilogram (= 2 új font k. b. $\frac{1}{3}$ bécsi font) bármily foku vizet, egy további fokkal — nem Reaumur de Celsius vagyis 100 foku hőmérték szerint — feljebb emelni képes.

A szénégetési munkát rendes *szénégetők* végezik, a kik a gyáraknak állandó, esztendő munkái, vagy a tavaszi hónapokra egyes szénhelyekre felfogadott gazdák. Bérök, 8—10 kő-lábas mértékint, 12—16 ujkraczá. E munkás osztály, kivált az előbb-nevezett között, nem ritkán két erkölcsi hibával találkozunk. Egyik az, hogy midőn a gyakori rozsz utak miatt kiegészített szénök nem érkezik a gyárhoz s így keresetjüket felszámítani s kifizetni nem lehet, ekkor előlegezési követeléseikben rendszerint túlságosak szoktak lenni, s ha annak elég nem tétetik vagy későbbben észre kezdik venni, hogy keresetjök kevesebbre üt, avagy végre tapasztalják, hogy könnyelműen fogott adósságuk részletekint betartása megkezdődik, akkor a munkát minden bucsu nélkül ott hagyják, s más gyárhoz szegődnek, a hol ugyan azt ismétlik, annyira hogy nem kevesen vannak, a kik mindenütt adóssok és sehol kitartóan nem dolgoznak. Más hibájok az, hogy némei hasonlókéül fuvarossal egyetértve, a szent máshova vitetik s ott idegen névre mint saját-jokat eladják. Az első hibában, habár szűkebb korlátok között, a bányászok is szenvednek, s ideje volna, hogy a vasgyárak e bajokon egyetértőleg segítsenek. A felső magyarországi vasiparosok egyesülete, mely oly hosszú vajadás után létre jött, de azóta már közel egy éve még kevés életjelét adta, remélhetőleg ezt is egyik feladatává teendő.

(Folytatás következik.)

A kolibri.)

A világ eme legkisebb, de egyszersmind legszebb madárkaja fölött nem egyszerű és nem egyben hasonlottak meg maguk a természetbúvárok is. Egyik tulkeresi őt valóságos hazáján, másik hangját tagadja meg; vannak olyak is, kik fészkelése módját ferdítik el, vagy egyéb természeti sajátságai ellenkező tulajdonságokat rebesgetnek róla. Eme mind külalakja mind tollazata színezetére nézve minden tekintetben feltűnő állatka a természetrajznak mindenesetre kitűnő tárgya; megérdemli tehát, hogy teljes fölismérésére az újabb búvárlatok eredménye is egybevetessék, s az olvasó közönség kutató figyelmé illyesekre is ráfordítottassék.

*) Lapjaink említették, hogy Braziliában tartózkodó hazánkfia, Kornis Károly legközelebb egy igen érdekes kolibri gyűjteményt küldött Aradra. Alkalomszerűnek véljük, most e nevezetes madárfa bővebb i-mertetését adni. Szerk.

A kolibri — trochilus — csakugyan igenis apró madárfa, s már tollazata is nevezetessé teszi feltűnő érczénye s varázsszerű ragyogványt játszó színezetével. Voltak, kik e kis teremtményt Isten csodájának nevezék; e nem, számos fajaival most már ismertebb, semhogy ily gyermekies eszménél kellene megállapodnunk.

A kolibri kizárólag az új világ madara, lakja az Orinokótól a rakfordulóig terjedő öser löket. Vannak egyesek, melyek e határon is tul röpködnek; Bourcier talált kolibrit Pichincha torkolatának fenekén, Darwin látott a Kordillerákon a tenger magassága fölött 10,000 láb magasságban. Ugyanannak észrevétele szerint a trochilus föllelhető Lima szárazmeleg földétől kezdve a Tűzföld erdejeig mintegy 500 mérföldnyi kiterjedésre, hol néha hóvatarban is lehet őket röpködni látni.

Ha ruházatát nézzük, vagy tápszerét és mozdulatait figyeljük, valóságos pillangó madárnak mondhatjuk; némelyek énekhangot tulajdonítanak neki, az újabb búvárlatok pedig oda mutatnak, hogy egy része teljesen hangtalan, és nem nagyobb, mint a cserebogár; hanem lankadatlanul mozgékony. Hosszu egyenes vagy csak kissé görbült tűző hasonló csorrával szivogatja táplálékát a theavirágból, édes levelekből, narancs és trombitavirágból; körülröpködi százsor is, beleszímeszkedik, keresztül szurja, vagy alája röptül, csorrát befurja s a méznedvet kiszívja, vagy a benrejő rovarokat szedegeti. A braziliai nép, — hol a nők a madarkát kiszárítják és földsziv gyanánt használják — *virágcsokolónak* nevezi; kolibri nevezete ind sző, és *virágcsopót* jelent. Külseje a madárkának, melynek jelenlétét villágyors röptében csak szárnyaának méhszerű szongása árulja el, valóban varázsszépesség. Tollazatán mindennemű drágakő ragyogványa látható, melyet föld pora soha be nem moeskol, mely a léget mint valamely szifld érinti, vagy a földre is csak pillanatra száll le, röpte e páányi állatnak mégis oly biztos oly erős, hogy a ragadozó állatnak még szemei is alig bírják kísérni. Csak mint tünde színvegyület tűn föl a szemnek is; s midőn körülzsongják a virág édkelyhét, azt hinné az ember, bájjátékát halja a gyönyörben összeolvadó napszikkárnak.

Tollazatának fénye megmarad ugyan halála után is, de az a még élő madár színjátékának csak árnya; mert az oly eleven, hogy minden drágakő ragyogásának tüzet felülmulja. Eletmódjának megfelel alkata is. Szárnya hosszú, sűrű és sarlószzerű, vezértolla leghosszabb a többi fokontként mindig rövidebb, alsó tollai nagyon rövidek, tollazata általában tömött s röpiű valamely sajátosság zsongást adnak. Mellezete is nagyon ki van fejlődve, s ép ezek teszik, hogy a zivataros időt és a messzebb vidékrei röpiület is kiállhassa: annál gyöngébbek azonban ama testrészei, melyek őt a röpiülésben nem segítik.

Apró gyöngéd lábai nem igen bírják, járn talán nem is képes. Csorrát ismerjük, nyelve finom és hengerded, s a természetből úgy van alkotva, hogy általa könnyen szívhatson. Évenként kétszer költ; fészékben ritkán lehet több mint két borsónagyságnyi tojást találni, de azokat halálig is védelmezi. Ime itt fészke a trombitafa derekán, s maguk is napi foglalkozásukban.

A kolibri általában szenvedélyes és szívakodó állat. — *Saussure* igen szépen jegyzi meg róla, hogy e madárka élete csupa láz, s hogy több belerövel bir, mint a föld bármely lénye. Talán azért van az azetek életére is oly nagy hatással, kiknek hitök és mondáikba úgy belenött a kolibri, mint valamely igaz isten. Ma is imádnak őt bizonyos istent kolibrialakban, melynek neve *Huiczon*, van nálok jósdája, s inteményeit követik is. Általában az emexikói népek nemzeti és hadistene volt; imádták őt azonban mint a föld és tavasz istenét is, azután pedig tisztelték még mint tavasz hírnökét is abból vevén azt észre, ha a kolibri északnak húzódot.

Mint tudjuk, minden anyaállat mondhatlan erőlyvel védelmezi kisdedeit, de a legnagyobb és legerősebbek közt is nehezen tallátatik egy, mely a kolibri erőlyét felülmulja, kivált ha hatalmasabb ellenség által támadtatik meg és kisdedei még fészékben vannak.

A zajra azonnal előugrik, hihetlen gyorsasággal neki vág, és majd csorrával, majd szárnyával szemétől törekszik őt megfeszíteni, t. i. kicsapván vagy kiszúrván azt. Ha fészket szemle láttára sikerül elvinni, ő is követi, veszélyt vagy félelmet nem ismer, utána megy, még a szobától sem riad vissza. Ott is rá száll fészke, kicsinyeit megeteti, eltávozik, s etetésre meg meg ott van; körülnéz, szemügyre vesz mindent, előszedi apró sarjadtakat, meg-eteti, és ismét elröppen. S vannak sokan, kik az apró foglyokat saját anyjok által így neveltetik föl.

A kolibri faja igen számos.

Ma már 250 fajt ismernek a természetudósok. Mint minden állatnál, úgy itt is meg van különböztetve a him. Ama csodaszépű tollazattal csak ez bir, s azon kívül nyaka, feje és homloka is föl van pipérvéve; mi inkább természetjátéknak veendő, miután e nőies díszitmény inkább nőstényét illeté volna, mely hozzá képest mint igénytelen és szegény állat jelen meg. Egyébiránt: ha szoros kémle alá vesszük, ama kimagyarázhatlan

A kolibri fészke.

szinbáj, mely a hímek oly egyedüli sajátja, kizárólag annak is csak fején mellén és nyakán látható, teste minden része nagyon szép és idomos, de ama varázsköcs minden más részén hiányzik.

A legkitünőbbek így nevezetnek: *rubinkolibri* — *trachilus colubris* — zöldarany izzó rubin-vörhenynyel nyakán; — *aranyfűlű kolibri* — *trachilus chrysalophus*. — aranyugáru majd smaragdzöld majd biborszint ragyogató tollazattal, violaszínű bögy és zöld nyakkal. — *topázkolibri* — *trachilus pella*. — fekete fő, barna aranyzinnel, és topáz-sárgaszint játszó bögygyel; — *korakolibri* — *trachilus cora* — *Gould-kolibri*; *kardorru kolibri* kifelé görbedő csorral. Legszebb és legkedvesebb valamennyi közt az ugy nevezett *Sapphokolibri*, *aranyfarku kolibri* — *trachilus chrysurus*, *trachilus Sappho*. — mely smaragd zöldben ragyogó színe és testalkata 4 ujjnyi igen csinos farkban végződik, mely pirosuló aranyzint játszik, s oly alaku mint a villa, és bárszínű szalagokat játszik. az egész nem is tollisz, hanem inkább drágakő-gyűjteménynek látszik. A legkisebb kolibri — *trachilus minimus* 16 vonal hosszú, s alig 20 gran nehéz; a *legnagyobb óriás kolibri* — *trachilus gigas*. — nevet visel. Ennek röpte hasító, Dél-amerika elhagyott magányából röpköd elé, s röpülése a pillangók közt a *kaponya pillejéhez* hasonlít. Midőn virág körül röpköd, lassu de erős mozdulatokkal csapkodja össze szárnyait, ekkor valami zörejt hallat, mit a többi kolibrinál észrevenni nem lehet. Midőn száll, teste függőleges, farka kiterjesztett, s ugy látszik, minden kormánya ebben van; ennek van hangja is és pedig sívót, husát megeszik. Fészket pehely és pamutból készíti, s annyit tojik, mint a főnebbiek.

A kolibrinek legnagyobb ellensége a pók, névleg a *madarász-pók*, mely ellen magát védeni sem bírja. T. i. vagy bele esik akaratlan, mint nálunk a légy, s vergődése által magát még jobban belekeveri, vagy bekerítettik. Ha belebonyolítottat, a pók megfojtja, s vérét kiszívja.

A pók azonban lesből is elfogja, s hasonló módon bánik el vele; elrejtí gyanyis magát oly virágok közt, minőket a kolibri szeret, s midőn ez legjobban foglalkozik, rajta csap, a pók két három akkora levén, könnyen elbánnik vele. Az is nevezetes emez állatkákban, hogy természetes védelmi ösztönről vezéreltetvén, fészkeket, mely nem sokban mulja felül a dő nagyszágát — rendszeren nagyobb madarak fészkeinek tövébe rakják, a pókok által — melyek különösen tojományaikat igen szeretik szörpölgetni, itt is fölkeresgetnek ugyan, de legtöbb esetben az erősebb madarak által mégis megvédenek. Vidékeinken kolibrít elevent látni nem lehet kitömvé azonban vagy kiszárítva, szelenczéken vagy más diszedényeken magam is nem egyet láttam.

Sárvári Eöry Andor.

Utli levelek.

I.

Salzburg, München, Augsburg, Ulm, Heidelberg, Straszburg.

Páris, januar 6. 1862.

Dicséretes szokása volt egyes tehetősebb eleinknek, különösen a reformáció idejében, hogy legkivált papi vagy tanári pályára készült ifjaink közül többeket külföldi egyetemre küldöttek, hogy ott a tüzhelynél lelkükbe sziván az élető tudományt, azáltal hazájokban övéikre világot és meleget terjeszthessenek.

Igy tett velem a Nagy-Kunság lelkes magyar népe, midőn mult évben főorvossá megválasztott.

Az én népem irántam tanusított kedves szeretete itt még nem állapodott meg, sőt alig hogy helyemet april 16-án elfoglaltam, s működésemet a megyei közgyűlésen megkezdém, — azon kedves határozattal lepett meg: miszerint nemcsak megengedi, de azt kívánja tőlem, hogy a külföldi legkitünőbb egyetemek meglátogatása s ezáltal bővebb tapasztalatok szerzése végett egy évig kiutazzam, azon hozzáadással, hogy míg helyemet azon időre az illető tiszti alorvos töltendi be, engemet a cél elérése végett kellő mennyiségű költséggel (2000 osztr. ért. ft.) a kerületi pénztár látand el.

Ezen, újabb időben — az én tudtommal legalább — példátlan, és minden dicsőretn felül álló nemes határozat mult évi november 1-ső és 10-dik napjain tett érelődött, és én az utóbbi napon, a nagy-kun nép kedves emléket szívembe zárva, Karczagot elhagytam. — S míg kedves magyar hazám orvosi koronkint a dicséretes törekvésű Orvosi Hetilap terén értesitem az orvosi ügyek itteni állása felől: szabadjan egy-egy kis tért kérnem és nyernem a jó Vasárnapi Ujság hasábjain is. *)

Ez pedig nem más, mint egyedül azon az alapon történi, mely szerint a magyar embernek, — legyen az tudományos pálya vagy üzlet embere — ha nem pusztán azért jó külföldre, hogy otthon ne legyen — nemcsak a saját szakmájához tartozó, de az azonkívül eső olyan dolgokat is, melyek hazánkba átültetve egykor kedves gyümölcsöt teremhetnek, meglehetősen figyelemmel kell kísérnie, hogy majd annak idejében, ha az emberre rákérülne a sor, egyben vagy másban, szóval, irással és tettel szolgálatot tehesen hazájának.

Ezeket előrebocsátva, áttérek eddigi tapasztalatom szerény eredmények rövid közlésére.

Hazámát 1861-ik évi november 24-én, Bécsset november 26-án hagyám el.

*) Most, midőn hazánkfiak közül sokan készülnek a londoni kiállításra, kétszeres érdeklél birhatnak e külföldi levelek. Szerk.

Nagyobb számú mellékes kitérésekre az előre haladt őszi időszak nem lévén kedvező, tölire kitűzött tartózkodásom helyére, Párisba menetelre az északonál rövidebb déli németországi vasutvonalat választám.

Bár e szerény sorok semminemű nagy elismerést nem igényelnek is: épen feleslegesek talán még sem lesznek azon okból, mert Magyarhonból — mint itt hiszszük, tetemes számmal — Londonba vándorlandó hazánkfiak épen ezen utat választandják a kijövetelre.

Az első város, mit méltán állomásá lehet tenni — hogy Bécsről ne is szóljak — a határszéli Salzburg.

Nemcsak a kies fekvés, melyet a körülövező hegyek, s a város közepén hömpölygő Salza folyó; a hegycsúcson magasló Hohensalza vár köleszőnek a városnak; nem is csupán a dús virány, mely a környéken oly gazdag — mert hisz ezeket a maguk egész pompájában csak később tavasszal lehetne egész gyönyörrel szemlélni; — nem is a sok különféle tavár, mert hiszen Salzburg nem gyár város, — nem is 3—4—5 emeletes épületeinek kedves benyomást épen nem gyakorló, sajátosság monoton egyformasága teszi érdekes ez ősrégi, hajdan uralkodó-érseki fészket; — hanem épen a város felett emelkedő magas hegyre rakott érseki vár az, minek egyedül magának megnézése megérdemli, hogy megálljon az utas Salzburgban.

Ezen várak sötét folyosói s mindentéle zigzagos szurdikjai ugyan rendkívül nyomasztólag hatnak a viláosságot szerető ember kedélyére, s hozzágondolva még a börtönöket és kínzó lyukakat. Uram bocsásd! majdnem azon gondolatra jő az ember, hogy az egészet az ördög építette, — de ha ezekből egyszer azon 2—3, mostanig épségben fenntartott — mert kiujított — száz meg száz aranyozott rézesillagtól ragyogó terembe jut az ember, mely Salzburg egykor harcziás híres érsekeinek (Germania primásainak) elfogadó, lovag- s lakterméül szolgált, valóban legalább pillanatig a középkorba érzi magát átvárásoltatva.

Midőn e várból, melyből a környéket messzire beláthatni, lejöttem, oly jól esett kedves nemzetemre gondolni, melynek nincsenek olyan ereklényei, mint a hohensalza-vári másfél mázsás kő-körte, melyet aderekuknál fogva felkötözött szerencsétlenek lábaira akasztottak, nincs fa-csavargépe, melyly az embert pogányul kinyujtották, nincs kasza-tömlőcze, mely az embert darabokra szeldeste, s összeszórható vasszúze, melynek hideg ölelése irtóztatóan halálos volt. Szomorú, még most is borzasztó maradványai a középkor fanatikus, veszett erkölcsének.

Igen érdekes még Salzburgban megnézni a sziklába vágott lovagló iskolát, hol magyar huszáraink néha napján nem egy mesterfogást csináltak már, mint szintén a roppant sziklatömegben átvágott hatalmas alagutat, melynek *Te sacra loquuntur* felirata míg építettője Zsigmond érsek erős akaratáról sok ideig tanuságot teend: addig a népet, ha mondani szabad, örök időkre roppant hegyi kerüdtől mentette meg; a négyszögű barna kövekből épített mintegy 200 éves szép domot, a jeles szökőkutakat, Mozart emlékszobrát, kinek e városban 2 házon születés- és lakhelye szép kegyelettel és nagy betűkkel fel van jegyezve; a leginkább római régiségekből álló muzeumot. Mindezeket egy nap alatt gyalog ember is bejárhatja, kocii használatával pedig a közel fekvő Mirabelt, a bajor udvar egykori lakhelyét, Aigent, Heilbrunn, és Leopoldskronét is könnyeden megnézhetni.

A salzburgi indóházból ki-, s a város alatt nem épen messze épített nem valami nagyszerű, de csinos vashidon átbállagva, alig futamodik neki a vonat, s már az első-első tűnő idegen öltözeti, többfejű-sastalan sapkájú, e helyett egyszerű könnyen felismerhető czimert viselő vasuti örök, a határozólopók s karfák barátságosabb — kék-fehér — szinezete mutatják, hogy a bírodalom határából (melyben ma, nem mint hajdan Nagy Károlyban sohasem, egy nap alatt többször is lemegy a nap) kiértünk, s a szomszéd Bajorországban vagyunk.

Egy darabig az ugynevezett bajor alpesek legalján, lejtőjén fut a vonat jobb kézről, mindenütt szántóföldek rónája terül el, egymáshoz mint tojás tojához annyira hasonló emeletes, majd mindenütt rozzant gazdasági épületekkel; majd a hegyekről leolvadó hó s lefutó esővíz mérföldeket borító tavakkal képez, melyeknek itt ott hegyektől szegélyezett oldalain a messze távolban egy-egy falu vagy kastély kedvesebb alakjai tündeznek fel. Mig szemünket ezeken, s a legkisebb szurdikot is szántóföldnek elfoglalt s szépen bevetett téreken legeltetjük, s azon gondolkozunk, miért nincs ez így hazánkban is, hol oly sok föld hever még használatlanul, s utoljára is kissé ugyan még nagyon is dologtalan, de nemes nemzetünknek azon egyszerű arithmetikával kelve védelmére, hogy: „könnyű Bajorországnak, hol oly sok az ember, s oly kevés a föld“ — nemzetünk jövőjében annyira mennyire megnyugodva, azon veszszük észre magunkat, hogy a hortobágyi, akarom mondani a bajor síkföldre jutottunk, melyen egy jó darabig haladva feltűnik előttünk Bajorország fővárosa, az újkor Athenéje — München.

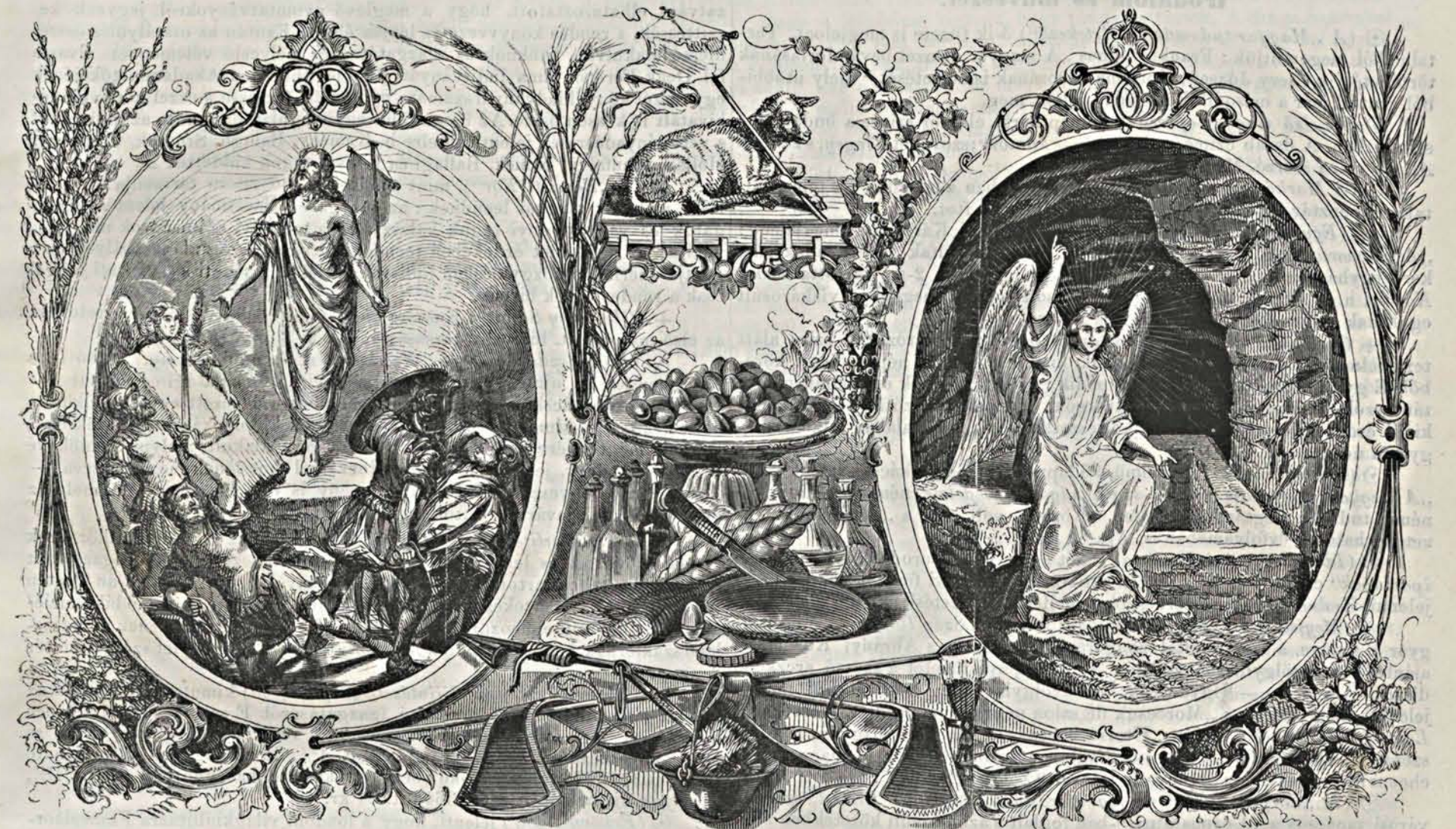
Az igen csekély, nagyobb hajóval épen nem hajókészítható Isar folyó homokos partjára épített München olyan forma benyomást tesz ránk, midőn legelőször szemünkbe tűnik, mint például a szintén síkon épült, templomokkal, tornyokkal s magasabb épületekkel annyira, mennyire bővelkedő Debreczen, hozzá adva azt, hogy München nagy épületekben s templomokban dús gazdag.

E királyi lakóhely fekvésében hasztalan keresnők Budapestünk fejlődmi fekvését, élénk kereskedését; találunk azonban benne műkinceset annyit, hogy azok Münchent egyikévé teszik a szárazföld legérdekesebb városainak.

(Folytatás következik.)

Kátai Gábor.

Vasárnapi Ujság 16-ik számához 1862.

HUSVÉT ÜNNEPÉRE.

Reményi Berlinben.

Berlin, aprilis 9-én.

Mi magyarok leginkább arról az oldalról vagyunk ismeretesek a külföld előtt, hogy a kardot, ha arra kerül, jól tudjuk forgatni, azt is emlegetik, nem épen dicséretképen, hogy a középkor erényeit bálványos tiszteletben tartjuk; de hogy a tudomány és művészet terén is vetünk valamit az európai műveltség mérlegére: arról a nagyobb résznek nincsen fogalma, vagy ha van: kevés kivétellel olyan, hogy nincs benne köszönet. Különösen a németekkel — a kik szomszédság jussán, legtöbbet foglalkoznak velünk — gyült meg a bajunk, mert ezek mélyeséges okoskodásaitak mindig a priori uton szövik s fonják, beszélnek s írnak rólunk a nélkül, hogy viszonyainkat tanulmányuk tárgyává tennék és terjesztnék oly légből vagy nem tudom, honnan kapott híreket, hogy még a jobb szándékuak fogalmainak is összehavariják. Azért a magyar művészeknek, ha Némethonba vetődik, a leg-sötétebb előítélettel és a legmakacsabb elfogultsággal kell megbirkóznia. Nem csak azon nehézségek állanak neki utjában, melyekkel az idegen rendszeren találkozni szokott, hanem még azonfelül nemzetisége elleneit is el kell némitnia. Mily dicsőség aztán, ha minden akadályon győzedelmeskedve, művészi önértetének elégtételt, nemzetének becsületet szerezhet! Ezt téve Reményi Berlinben oly mértékben, mint előtte egy magyarnak sem sikerült.

Nagynevű hegedűsünk, megérkezésekor egészen új ember volt az itteni műértő közönség előtt, játékát senki sem hallotta, a bécsi és prágai tapsok csak alig-alig hatottak idáig, híreiről legfőlebb a „Gartenlaube“ mult évi közleménye után tudtak valamit. Midőn mult hó 28-án a Gusztáv-Adolf-egylet javára adott hangversenyben közreműködni felkérte, senki sem sejté, hogy a nyájás arzu, zömök természetű, nemzeti ruhás magyar leend az est hőse. Csak mikor nyiretjével hangokat csalt ki és a „Hugenották“ feletti „ábránd“-jában a menny üdveit és a pokol gyötrelmeit elkezdte festeni: lón nagy a meglepetés, s még nagyobb az elragadtatás. A német nem ügyelt: jól áll-e pápaszeme vagy nem, csak bámult és tapsolt akarva nem akarva; a többi közreműködők pedig azon vették észre, hogy nekik a tapsból semmi sem jutott.

Ez egyszeri föllépés és diadal, oly elkenyvetett közönség előtt, mint a berlini, elég volt arra, hogy Reményit mint valami ritka tüneneműt emlegetssék a városban. Bülow a híres zongoraművész, ki Liszt leányát bírja

nőül, reggelt adott tiszteletére, melynél a legnagyobb írói s művészi tekintélyek gyűlénekjegybe. Stern, a királyi zenede igazgatója, Meyerbeer, a halhatlan zeneszerző, barátai jobbukat nyujták neki és lelkesedésökben nem tagadhatták meg tőle bókjaikat. Az osztrák követségi szálloda megnyílt előtte. A lapok pedig, mintha valami varázstűtésnek engedtek volna, vetekeve monák el hozsánájokat a művészet fölöntjének. Hogy egyebet ne említsek, a „Berliner Musik-Zeitung“ a hegedűsök fejedelmének nevezte őt.

E nagyszerű fogadtatás a közönség részéről utat egyengetett neki egész a trón zsámolyáig. E hó 3-án szerencsés volt közmüködni a királyi udvarban rendezett zeneestélyen, mely alkalommal a legmagasabb tetszést annyira kiérdemelte, hogy külön felszólításra még magyar nemzeti dalokat is kellett játszania. Játékát az érdemeikkel gazdagon feldisiztett, már hajlott koru Meyerbeer kísérte; ez oly kitüntetés, a melyben régóta nem részesült senki. Ez estélyen jelen volt a badeni uralkodóherceg testvére, a trónörökös Wilhelm is, ki Reményit különös kegyből meghívta magához látogatásképen. Megjegyzendő, hogy hazánkfia mindenütt egész magyar ruhában jelent meg.

Ily diadalmas előzmények után mindenki feszült figyelemmel várta az általa april 7-ére hirdett hangversenyt, mely több helybeli jelesebb közreműködésével a „Singakademie“-ban tartatott meg. A programban a *Chopin E-dur Romanze-ján*, *Bach Sebestyén Tempo di Bourré-ján* kívül ott állott a *Beethoven F-dur Quartett-je* is, bizonságául annak, hogy az idegen nem csupán a magyar dalainak nyalánkságaival akar előállani, hanem a lángész magasságát és mélységét is merész lesz megjárni. Ki nem jártam a művészet iskolájába és nem láttam a kegyes muzsa mosolygását, mit írjak én Reményiről, ki mesteri felfogásával s megfoghatlan technikai ügyességével oly ellenállhatlanul éreztetett velünk művészi felsőbbiséget?! Az a darab fa sirt, jajgatott, nevetett, kaczagott kezében, a mint ő akarta. A nagy közönség ott ült, mint egy régiségtárban kiállított szoborsereg, majd mozgóvá lett, mintha villanyos hatást érzett volna, és egyre a benyomások hatalma alatt zajos tapsokban, „bravók“-ban tört ki. És ez ismételve így folyt az egész előadás alatt, valahányszor Reményi hallatta magát. A magyar nemzeti dalok is megtevék ezuttal hatásukat; csak az a kár, hogy mind egyszerre és legutoljára kerültek elő. A kesergő ábránd és bús fájdalom, a játszi örömszilaj-kevd, gyors változatokban egy képcsoporttá olvadva, átjárta a kökemény sziveket is. Lett is számos kedvelője a magyar dallamnak, a többek közt Ratibor herceg a „Szomorú fűz ág“- hangjegyit elkérte.

Nem tudom, mennyi ideig szándékozik itt mulatni művésznök; annyit igaz, hogy innen Hamburgba veendő útját, s onnan egyenesen hazafog térni.

Irodalom és művészet.

© (A „Magyar tudományos Értékező”) 3-ik füzeté is megjelent. Tartalmából megemlíti: Frankl Vilmos „A magyar nemzet bevándorlásának történetét” s Csery József „Korpona városának ismertetését”, mely utóbbiból ezuttal már a második közelemény jelent meg.

© (Az első magyar operette) holnap kerül először színpadra a budai népszínházban. A darab címe: „A szerelmes kántor”; szövegét Bényey, zenéjét Allaga Géza szerző. Meglátjuk, hogy sül el.

© (A Markó-féle képek megvételére) ujjabban adakoztak: a temesvári takarékpénztár 50, a komáromi 25 s a kőszegi 20 főt.

△ (Egyházi beszéd.) Kecskeméten Szilády Károlynál megjelent: „A nyomorúságok árviizei.” Az 1862-iki vízkárosultak javára adakozást kérő egyházi beszéd. Kun-Szent-Miklóson márczius 2-án tartotta Szász Károly, h. h. lelkész. Jövedelme a h. h. solti egyházmegyében vízkárosult egyházak javára fog fordítani. Ára 12 kr.

+ (Kriszta János, erdélyi unitárius püspök) „Vadrózák” cím alatt terjedelmes gyűjtemény szándékozik kiadni a székei népköltészet köréből. E gyűjtemény tartalmát képezendik: balladák, dalok és rokonnemiek; táncszövek, találós mesék, népsajátóságok, mondák, tájszótár stb. Későbbi kiadások leend, nemcsak a költészetkedvelők, de általában minden magyarra nézve.

© (Révész Imrétől) ily című, 96 lapra terjedő munkácska jelent meg: „A magyar protestáns egyház szabadságának védelme némely tekintélyes német tudósok megtagadása ellen.” Közölte velé már a „Sárospataki Füzetek” hatodik évfolyamában is. Ára 80 kr.

© (Időszaki iratainak száma) ismét egygyel szaporodott. Ez a „Pécsi irodalmi” című folyóirat, mely két ives, képes havi füzetekben fog megjelenni, Zsolnay Ignác szerkesztése mellett. Előfizetési ár 12 füzetet 6 ft.

© (Megjelent zeneművei.) Mosonyi Mihály „Szép Ilonka” című magyar dalműve, a szerző által zongorára alkalmazva s Abrányi Kornélnek ajánlva Rózsavölgyinél megjelent. Az 57 lapnyi füzetet a szerző arcképe díszíti. Ára 5 ft. — Ugyancsak Rózsavölgyinél még a következő művek jelentek meg ujjabban: „Morceaux de salon pour le piano-forte. Nocturne.” Lakombéltól; ára 50 kr. — „Utolsó bucsuszó.” Eredeti magyar csárdás, szerző Bunkó Gyula. 54 kr. — „Fantaisie brillante pour le piano sur le chœur favori de l'opéra „Hunyady László”; Zolner Fülöpötől; ára 1 ft 10 kr.

© (A „Corpus Juris” magyar fordításban.) Gegus Dániel, szegedvárosi tanácsos a „Corpus Juris”-ban foglalt a azon kívüli kötetekben álló, sz. István király idejéről 1830-ig alkotott országgyűlési törvénykezéseket magyarra fordítván, felszólítja azon hazafiakat, kik a nyomtatási költségek viselésére vállalkozni készek lennének, hogy szíveskedjenek, őt eziránt tudósítani. Vajha találkoznak Meceenasok!

+ (Nyizsnyay Gusztáv) mint a „Nefejejtsek” című zenemű szerzője fölkeri ivartartóit, hogy iverket e hó végeig hozzá Nagy-Kőröse beküldeni szíveskedjenek. A nevezett zenefüzet jövő május hó 15-re fog megjelenni.

△ (Uj szerb lap) Ignjatovic Ujvidéken új, szerb szépirodalmi lapot indít meg „Putril” (Vándor) cím alatt.

© (Magyar irodalmi lexicon.) Kis Gy. egy egyetemes magyar irodalmi lexicon tervével lép föl, mely „nemzeti pantheon” cím alatt, a legregibb időktől minden magyar könyvet magában foglaljon, tartalmuk rövid megjelölése mellett, a szerző nevével, megjelenése évszámával s azon hely megnevezésével, hol a ritkább eredeti példányok találhatóak. Bővebb programmal közelebb szándékozik föllepni. Igen örülne, ha ezen, a hazai tudományosságra nézve nem kis fontosságú terv létesülhetne, de előrelátólag sok nehézség fog utjába gördülni.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

+ (Várady Antaltól) egy kis röpirat jelent meg ily cím alatt: „A dinnye”, mely ezen általános kedvelt gyümölcs természetéről szakavatlan értekezik. Kiadta az első magyar kertész-gazdasági ügynökség. Ára 20 kr.

+ (A londoni kiállításra bejelentett tárgyak értéke) közép számítással 10 millió font sterlingre becsültetik.

© (Baján az ápril 22-én tartani szokott országos vásár), a husvéti ünnepek miatt, apr. 28-ra halasztottat.

Közinteztetek, egyletek.

+ (A magyar Akademia) f. hó 14-én tartott bölcsészeti és történet-tudományi osztályülésében Purgstaller r. t. értekezett Kant állításai felett: „Az ész bírálatának érvényességéről.” Ez alapos értekezés után Römer Flóris r. t. bemutatva Czinár Mór benedekrendi áldozár s pannonhalmi könyvtárnok fáradságos munkáját: a Codex dipl. hung. tárgymutatóját, mely a 40 kötetes munkából kiürve, 100 ezernél több adatot foglal magában, melyeket a 74 éves aggyastán másfél éven át elkészített, nagy szorgalommal rendezett, osztályozott. Az Akademia köszönetet szavazott Czinárnak a nagy és hasznos munkáért, mely ki fog nyomtatni. Römer indítványozza, hogy az Akademia egy „általános irodalmi tárgymutató” alaptervének és a szükséges utasításoknak kidolgozására bizottságot nevezzen ki. Az indítvány elvben elfogadtatván, a bizottság tagjaiul Hunfalvy János és Pál,

Wenzel, Römer és Erdy r. tagok lónek kinevezve. Nagy Iván l. tag az Ottokár cseh király ellen harcolt magyar ösökről mutat fel 4 eredeti oklevelet, melyek két elseje V. Istvántól, a másik kettő IV. Lászlótól ered. Az Akademia kiadványai kezelésének eddigi rendetlen volta is szóba hoztatván, elhatározottat, hogy a meglévő nyomtatványokról jegyzék készíttessék, s rendszeres könyvvezetés lépjen életbe. Ezután az osztályülés összes ülésé alakulván, titoknak az igazgatótanács helyeslő véleményét olvasta fel Deák Ferencz ama indítványát illetőleg, hogy az Akademia tőkéjének egy részét könyvkiadványai számára nyomdába fektesse, s ezzel könyvkiadó-hivatalt is kössön össze. Az összes ülés egyhangulag elfogadta az indítványt s véleményadásra és jelentéstételre b. Kemény, Balogh, Stoczek, Csengery, Hollán, Hunfalvy, Konek, Ballagi és Lónyai tagok küldtek ki.

△ (A „Nemzeti Kör”) mint említők, f. hó 26-án tartandja közgyűlést, melynek tárgyai leendnek: az igazgató-választmány jelentése, igazgatók és választmányi tagok választása; a múlt évi számadások megvizsgálása; az egyesület érdekében teendő indítványok. Az alapszabályok 8-ik pontja szerint, a közgyűlésben indítványozási, határozati s szavazati joggal csak a rendes tagok bírnak.

+ (Gleviczky Sándor) Kassára életbiztosítási ügynökül nevezetett ki az első magyar át. biztosító-társaság részéről.

△ (Fiók-gazdasági egyesület Kecskeméten, és hangverseny.) F. hó 7-én Kecskeméten az újra létesítendő pestmegyei fiók-gazdasági egyesület tárgyaiban előleges tanácskozmány tartatot, melyben a nevezett egyesület nélkülözhetlen szüksége kimondatván, az alapszabályok kidolgozására s a szükséges lépések megtételére egy 26 tagú választmány alakult, melynek elnökévé Szilassy György, jegyzőjeül pedig Horváth Döme lónek megválasztva. — Ugyane nap fényesen sikerült hangverseny is volt Kecskeméten, mely az ársvikárosultak javára 240 főt jövedelmezett.

△ (Az „Israelita Magyar-Egylet”) meghívja az izraelita hitközségek iskolai előjáróit és lelkészeit, ugy az izr. hitfelekezeti tanodák igazgatóit és tanítóit, a helytartótanács helybenhagyásával f. hó 27. és 28-án Pesten tartandó tanügyi értekezletre, melynél az izr. hitfelekezeti tanodák emelése és fejlődésük előmozdítására szolgáló eszközökről lesznek a megjelent szakférjak tanácskozándók. Az összejöveteli hely az egyesület szállása: ujtér 2 sz. a.

△ (A brassói ált. nyugdíjintézet igazgatósága) kimutatást adott ki az intézet jelen állásáról és múlt évi igazgatásáról. E szerint ezen 1844-ben keletkezett intézetnek volt 1861-ben 333 részvényes tagja; tőke állása pedig következő: a) törzstőke 12,054 ft. 4²/₁₀ kr; nyugdíjakra fordítható tőke 34037 ft. 87 kr; összes tőke a befizetett kamatokkal együtt 46091 ft. 91²/₁₀ kr; nyugdíjakra fordított 3648 ft. 64 kr.

© (Erdőy Adolf) jelenti, hogy a londoni világiállításra Franciaországban keresztül utazó hazánkfiainak is a vasuti díjnak legalább egy negyede elengedtetik.

△ (Hírek.) A „Wanderer” azt írja, hogy a létesítendő magyar föld-hitelintézet főigazgatójaul Csengery Antal van kijelölve. (E hír már megcsofoltatott.) Ugyane lap szerint Pompéry János a „Magyarország” szerkesztésétől visszalép, hogy az „Ország” című új politikai lapot átvegye.

Mi ujság?

+ (Gr. Bánffy Béla), az erdélyi kormányzék tiszt. titkára, hivatalától saját kérelmére fölmentett.

+ (Küldetés.) Markovics László, kir. tanácsos és a magyar udv. kancellária titkára a pápai sz. György-féle rend középkeresztjével díszített fel.

+ (Tisztelgés Deák Ferencznel.) A pozsonyi hölgyeknek egy küldött-sége tisztelgett mult hétfőn Deák Ferencznel, emlékül egy gyönyörű díszkönyvvel levén meg nagy hazánkfiát. E könyv az 1848. és 1861-iki országgyűléseket jelképezi, anyaga ezüst, sulya 1¹/₂ font. Deák meghatva köszöné meg a pozsonyi hölgyeknek ezen iránt tanusított figyelmét.

△ (Adóügy.) A pesti cs. k. adóbizottmányi igazgatóság a városhatóságot felszólítja; hogy mily feltételek alatt vállalná magára az államadók beszedését?

© (Két pesti templom tornyai) fognak közelebb órákkal elláttatni. E templomok: a dunaparti görög, s a belvárosi plébániatemplom. Csudáljuk, hogy különösen az utóbbi ennire meg tudott venni óra nélkül.

+ (Gr. Széchenyi Béla) Hollandiába s onnan Északamerikába utazik.

© (Jótekönyvezélu hangverseny.) Nádudvaron az ottani h. helvét egyház javára közelebb hangversenyt rendeztek, mely 168 ft. 30 krt. jövedelmezett.

© (Jótekönyvezélu színelőadás.) Pécsen a Mendlik Teréz nőnevelde-jének növendékei f. hó 5-én színi előadást tartottak a vízkárosultak javára. A tiszta jövedelem 166 ft. 80 kr.

△ (Pedans paragraphisták) Egy osztrák falubeli asszony néhány hét előtt az erdőszélen holttetemre akadt, miről azonnal jelentést tett a bíróságnak. Két hét múlva az asszonyt ismét arra vízi útja, s a holttestet még mindig ott leli temetetlenül. Ujra a bírósághoz megy s itt azt mondják neki, azért nem lehetett még eltemetni, mert a két szomszéd község afelett cizvódik, hogy voltaképp melyik határában fekszik a halott. Hat hét után arra járó vadászok még mindig ott találták a holttestet.

△ (Az állatkert helyisége) igen valószínűleg a városligetben leend, hol mint mondják, a városi hatóság hajlandó 30—40 holdnyi tért átengedni e célra.

△ (Pesten új városházat) akarnak építeni a régi német színház helyén. Okául azt hozzák föl, hogy a mostani nem elég nagy. Építsék hát egy emelettel föl; mert ha újat építenek, a régivel mit fognak csinálni?

△ (Hangverseny.) Mult vasárnap a városi német színházban hangverseny volt a betegeteket segélyező izraelita magyar egylet javára. A hangversenyben a német színház több jeles tagján kívül, nemzeti színházunktól Hofbauer Zsófia, Markovics Ilka, Egressy Gábor és Ellinger is közreműködtek. A színház tömve volt. De nemcsak anyagilag, hanem művészi szempontból is igen sikerültnek mondható e hangverseny, miben aligha legtöbb érdemök nincs nemzeti színházunk említett tagjainak, kiknek közreműködését legnagyobb érdekléssel kísérte a hallgatóság.

+ (A Petőfi-emléktábla (Félegyházán) husvét másnapján nem fog lelepleztetni. Az ottani kaszinó elnöke, az erre vonatkozólag elterjedt hírt alaptalannak mondván, egyuttal kijelenti, hogy a szóban forgó ünnepély határnapjáról a közönség annak idejében értesítettni fog.

© (Morgenstein pénzváltó irodafőnöke) szabadon bocsátottat. A „Sürgöny”-nek azt írják, hogy a hitelsorhuzásnak ominosus második nyeregnét Ungvárott is megnyerték. Ez tehát már a harmadik nyerő volna a 40,000 ftra, ha a tudósítás igaz.

+ (Besztercebányai hírek.) Besztercebányán Fischer Gyula, volt szbiró vezérlete alatt műkedvelő-társulat alakult. — A besztercebányai dalárda egyidőre feloszlott. — Petényi Gábor, hg. Eszterházy Pál véghelesi uradalmának 40 évi tisztartója, vadászatai alkalmával fegyverrel véletlenül elsülve, agyondúl magát.

© Szabadkán műkedvelői előadás volt) f. hó 9-én az ársvikárosultak javára. A jövedelem mintegy 300 ft.

△ (Kolozsvári főrangú műkedvelők által) a magyar írói segélyegylet javára e hó 6-án rendezett előadás tiszta jövedelme 370 ft. Az ügyes rendező László József, nemzeti színházunk nyugalmazott tagja volt, kit a műkedvelők, szives fardozásaiért két ezüstgyertyatartóval leptek meg.

© (Fegyverbeszedés.) Biharmegyeében a csendbiztosok beszedik a fegyvereket mindazoktól, a kik fegyverengedélyt nem tudnak előmutatni.

△ (Patkó elfogták.) A „Gy. K.” írja, hogy a megyei pandurok Patkót Téthén elfogták s nagy dadallal Győrbe szállították, hol azonban csakhamar meggyőződtek, hogy csizmadiát (azaz tulajdonképen egy jámbor szabólegényt) fogtak Patkó képében. Valószínűleg többször is elfognak még ilyen Patkókat.

+ (Rablók garazdálkodása.) A Dönti Péter-féle rablócsapatból hat fegyveres rabló f. hó 8-án éjjel a jász-szent-lászlói pusztán Szabó István tanyáját megtámadta; azonban a tulajdonos fiának sikerült a rablók közül egyet lelőni, mire a többiek visszavonulván, az épületet felgyújtották s azt lótarolra fegyveresen őrizték, senkit oltásra nem bocsátottak. Így az épület leégett s a benne volt 4 darab szarvasmarha. 16 sertés és apró jóság elvesztett. Ifj. Szabó István nővérével és egy kanászgyermekkel szintén bennszorult, de a tűzhaláltól mind a hárman szerencsésen megmenekültek. Látványt ugyanis Szabó István, hogy életök veszélyben torog, a tanyaház ablakait s ajtaját szobában készült sárral betapasztották, további sorsukat a gondviselésre bízáván. E nem kis lélekjelenlétet tanusító intézkedés megemelte őket. A leégett házból csak reggel jöttek elő, midőn a rablók már eltávoztak.

+ (Különös párbaj.) Triesztben egy angol utazó egy osztrák huszár-főhadnagy jelenlétében becsmérlőleg beszélt a cs. kir. hadseregéről. A tiszt ennek következtében párbajra hívta az angolt, ki azonban kijelenté, hogy nincs ideje megverekedni, mert rögtön hajóra kell szállnia. Abban egyeztek tehát meg, hogy sorsot húznak, az döntse el, ki legyen kettőjük közül öngyilkos. A sors a huszártsztre esett, ki Triesztből néhány napi szabadságra Grázba utazott, s ott mellbe lötte magát. Nem halt meg azonnal, noha hátán jött ki a golyó; azonban megmaradásához semmi remény.

© (Régi pénzek.) Kis-Küküllős vidékéről írják, hogy egy templomastáskor 431 db ezüstpénzt találtak, melyek kisebb része lengyel, a többi pedig magyar felirattal van ellátva, s legalább 280 év óta voltak a föld alatt elrejtve. Az erdélyi pénznemek Báthory és Bethlen Gábor idejéből valók; a magyar pénzek egy része a mohácsi csata korszakában veretett.

© (Ipolyi Arnold, tudós hazánkfiát.) közelebb azon kitüntetés érte, hogy a koppenhágai „Société royale des Antiquaires du Nord” tudományos társulat, tagjává nevezte ki.

+ (Hazaszeretet.) A „Wanderer”-nek azt távirják, hogy tízezer cseh ajánlköz, Krimiaha kivándorolni.

+ (Joachim, hegedűművész hazánkfiá) közelebb Londonban lépett föl néhány hangversenyben, s hogy mily nagy tetszésben részesült, arról tanuskodik a „Times”, mely, Joachimot az est oroszánjának, s a hegedű királyának nevezi. Joachim — mond e világra szóló lap — ugy föllümlta Paganinit, mint ez előjött, Tartinit.

+ (Az egri műkedvelők) husvét utáo megkezdendik előadásait, az írói segélyegylet javára is többször játszanak. — Az írói segélyegylet Erdélyi József íven rövid idő alatt a következő adakozások tétettek Egerben: Lengyel Miklós sz. prépost 200 főt, Vezler Gáspár prépost 200 főt, Stipula József kanonok 200 főt, Pánthy Endre kanonok évenként 12 főt, Izák László évenként 12 főt, Brezovay Bernát Judit 200 főt. Bartakovics Béla azon kijelentéssel bocsátotta el a nevezett gyűjtőt, hogy e célra saját íven fog áldozni.

△ (A homonai kaszinó) az írói segélyegyletnek 12 főt küldött, oly kijelentéssel, hogy mihelyt engedélyt nyer közgyűlés tarthatására, az alapítók sorába lépand.

(II. Rákóczy Ferencz hamvaitól.) Konstantinápolyból írják a „P. Napló”-nak, hogy II. Rákóczy Ferencz hamvai, a galatai (Konstantinápoly egyik külvárosa) egykor jezsuiták, most benczések egyházának kupolája alatt, anyja, Zrínyi Ilona poraival együtt, ma is háborítlanul nyugosznak. Mikes Kelemennek, Rákóczy kamarásának bizonyossága szerint, végrendeletében maga a fejedelem kívánta, hogy ide temettessék. A drága hamvakat itt semmi veszély sem fenyegeti, miért is a tudósító, a „P. N.”-val együtt azon véleményben van, „hogy a nagy fejedelem hamvait nem kell haza szállítani addig, míg e hazaszállítás országos nemzeti ünnepély gyanánt Rákóczy névéhez méltó fényvel nem történhetik meg.”

+ (Nagy éhség.) Nanking, chinai városban oly nagy az éhség, hogy már emberhúst kezdenek enni.

+ (Régiség.) Az Akropolis (a régi Athén vára) déli oldalán a régi görögök legrégebb színházát, a Bacchus színházát ásták ki.

+ (Udvarias betyárok.) X. magyar földbirtokos beszéli, hogy egykor sétalovaglás alkalmával egy erdőszélen nyolcz fegyveres betyár állta útját. Kérdé tőlük, hogy mit kívánnak tőle. A betyárok udvariasan válaszolák, hogy csak azt akarták tudni, kihez van szerencséjük. X. erre megmondta nevét, mely ugylátszik, nem volt ismeretlen előttük. Most egy kis dohányt kértek tőle. K. sajnálkozva adá tudokra, hogy bizony dohánnyal most nem szolgálhat, hanem szivartárczája rendelkezésre áll. A betyárok nem hagyták magukat kétszer kináltatni, hanem a szivartárczát rögtön, az utolsó szivarig kiürítették, s udvarias köszönetet közt tovább mentek. Azonban alig haladt X. egy puskalövésnyire, hallja, hogy valaki lóháton sebesgátva jó utána, s rákiált, hogy álljon meg. X. nyugodtan visszafordul, s kérdi az érkeztől, hogy mit akar. Az idegen, ki nem volt más, mint a nyolcz betyár egyike, illedelmesen közelített X-hez, s a tőle ímént elvett szivarok egyikét visszaadván neki, bocsánatot kért udvariatlanságukért, hogy minden szivarjától megfosztották, egyet sem hagyván nála, hogy legyen mit szinia hazáig. Egyuttal tüzzel is megkínálta, mit X. a szivarral együtt elfogadott. Ezzel a betyár ismételt mentegetőzések után visszanyargalt társaihoz, X. pedig minden baj nélkül érte el lakását.

+ (Egy hős magyar az amerikai harcban.) Amerikai lapok temérdek dicsérettel halmoznak el egy Speletics Bódog nevű, 19 éves magyar ifjút, ki mint önkéntes szolgálván az unionisták táborában, a Donnelson erőd bevételenél kitünő hősi bátorságot tanusított. Midőn kapitánya esetet, gyorsan felsietett az ellenség sáncok tetejére, hol egymásután lepuskázta ellenségeit, mig utolsó töltényét is kilővé. Ekkor megpillant egy ellenség tiszte, ki hatsövű revolverrel célzott rá. Leugrik tehát a sáncról, a fegyvert kicsavarja ellene kezéből, s aztán egész nyugalommal felöltönyét magára veszi s szerencsésen megérkezik örömirvalgó társai közé.

+ (Öngyilkosság.) E napokban egy budai kávé, 8 gyermek atyja, kötélen vetett véget életének. Öngyilkosságának oka, mint mondják, zilált vagyalkörülményei voltak.

△ (Halálozás.) Simoncsics Alajos, Pestmegye egykori tisztviselője, majd cs. kir. urb. törvénytészéki ülnök s utóbb a pestvárosi képviselőtestület tagja, f. hó 11-én, életének 44-ik évében elhunyt.

— (Adakozások) A magyarországi vízkárosultak számára: Eszény községből több ottani lakos Szabó József ref. lelkész által 7 ft. — Mezöbényéből az ottani népkör tagjai 20 ft. Összesen 27 ft.

Az eddigi közlésekkel együtt begyűlt összesen 1901 ft. 26 kr.

Nemzeti színházi napló.

Péntek, apr. 11. „A tücsök.” Falusi életkép 5 felv. Irta Birchpfeifer Sarolta. Ez este Nagy Luiza k. a., a kassai színtársulat tagja, mint vendég mutatta be magát „Fanchon”, szerepében. Feladatát kielégítőleg oldá meg. Hangja igen szép, alakja csinos, beszéde tiszta s játéka eleven: mind oly tulajdonok, melyek gondos tanulmány hozzájárultával szép jövőt biztosítanak a fiatal, kezdő művésznöknek. A közönség nemcsak kezdetben, de az előadás folyama alatt is többször megtapsolta.

Szombat, apr. 12. „Bánk bán.” Eredeti opera 3 felv. Zenéjét írta Erkel Ferencz.

Vasárnap, apr. 13. és hétfőn, apr. 14-én nem volt előadás.

Kedd, apr. 15. A pest-budai zenede által: „Paulus.” Oratorium Mendelssohn-Bartholdytól. A magánrészeket előadták: Markovics Ilka, Hofbauer Zsófia, Szegal Gabriella, Ellinger és Kőszeghy. Ezekon kívül közreműködött 250 műkedvelő s a nemzeti színház összes zenekara, Wöhler zenetanár szabatos igazgatása mellett.

Szerda, apr. 16-tól kezdve a színház zárva volt.

Budai népszínház.

April 11. Díjmentes népelőadásul: „A honfoglalók.” szomorujáték 3 felv. Irta Battyány Julia. Szerzőnőt az ingyen hallgató közönség kihitta, a ki meg is jelent.

April 12. „A pesti pajkos jurista.” Vigyáték 5 felv. E régi darab Egyid jutalmára adatott, kit a szépszámu közönség tapsok és koszorúkkal tüntetett ki. A Szőlősvári-nővérek ezuttal utolszor léptek fel, miután husvétől kezdve a kolozsvári nemzeti színház tagjai lesznek.

April 13. Enek, zene és szavaltat.

April 14-től kezdve a színház zárva volt.

Nyílt tér. *)

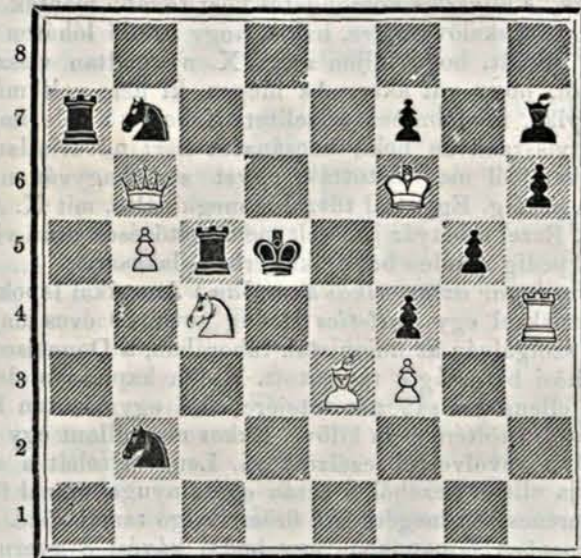
(Felhívás.) Szigler Adolf, komáromi könyvkereskedő a mult évben Huszár Imre „Utí emlékei“ című munkájára nyitott s küldött előfizetési felhívásokat, — s így nekem egyet, — melyre, mint Huszár Imre ismerőse, 20 alírótt is szerettem; — a díjakat mult évi dec. 9-én el is küldöttem. A munka megjelenésére januárhó utoljárt tűzték ki, de sem munka, sem pedig a gátló körülményekről eddig sem a gyűjtöket, sem az alírókat nem értesítették; daczára két izben a kiadóhoz intézett felszólalásomnak, ez nem is válaszolt. — Felkérem tehát Szigler Adolf urat, hogy vagy a 20 előfizetett könyvet a tiszteletpéldányokkal, vagy pedig a 20 főt a bérmentesített összeggel együtt a legrövidebb idő alatt nekem megküldje. April 14. — Ifj. Gyömréy Gáspár, földbirtokos Gógánfán Zalában, (u. p. Sümeg.)

*) E rovatban közölt cikkekért csupán a sajtóhatóság irányában vállal felelőséget a Szerk.

SAKKJÁTÉK.

121-ik számú feladvány. — Engel Imrétől (Pesten).

Sötét.

Világos.

Világos indul, s 4-ik lépésre matot mond.

21-ik számú játszma (Philidor megnyitás).

WEISZ J. A. tanár és RÉCSI tanár között. Pesten, 1862. április 18-án.

Table with chess moves for a game between Weisz J. A. and Récsi. Columns include move number and piece/position.

A 116-ik számú feladvány megfejtése.

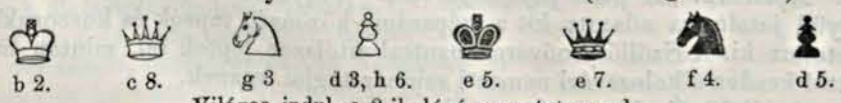
(Gold Samutól Kővágó-Örsön.)

Table with chess puzzle solutions, listing moves like Va7-a1, Vb8-a7+ etc.

Helyesen fejtették meg. Nagy-Marján: Beöthy Maris. — Veszprémben: Fülöp József. — Nagyváradon: báró Meszéna István. — Kun-Szent-Miklóson: Bankos Károly. — Pesten: Oselkó György. — Parabutyban: Rothfeld József. — Kis-Endrődön: Dombay Gáspár. — Simongdton: ifj. Tóth János. — Jánosiban: Keszler István. — B.-Ujvároson: Kovács Lajos.

Rövid értesítések. B.-Ujváros: K. A V h 5 — f 5 kezdő-lépést H b 4 — d 5 tökéletesen megsemmisíti. — János: K. Minden feladványban Sötétnek önmaga iránti kötelessége a legjobb védelmi húzásokat tenni meg Igy a H c 6 — e 5: sakkra d 4-re megy; egyttal sakkot mond, s kimenekül.

XXI. sz. feladvány. — Gold Samutól (Kővágó-Örsön).

Világos indul, s 2-ik lépésre matot mond.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatgát Landerer és Heckenast. egyetem-utca 4. szám alatt Pesten 1862.

Szerkesztői mondanivaló.

5985. Bécs. D. I. Teljesen méltányoljuk a halasztás okait, s megnyugszunk az adott ígéretekben. Ohajtva várjuk a közel talákozást. — Az elmaradt szám elküldetett. 5986. Zurány. T. J. esp. ur. A küldeményt köszönettel vette a kiadó-hivatal. 5987. Gógánfa. Gy. G. A. „kilencz évi gazda“ ígéri, hogy ezután is szívesen teljesíti azon ohajtsait, melyek teljesítése hatalmában áll.

5988. T.-Sz.-Miklós. K. M. Kiszívet a figyelméért, de vigasztalására mondhatjuk, hogy a közölt régi verset itt sokan ismerik, még pedig egész terjedelmében. A nótaja is ismeretes, s annál fogva nem lehet félni, hogy elvész. Igen becsüljük, hogy akadnak emberek, kik gondolva örízik históriai dalainkat, habár azok élénkítésének ideje jelenleg elmult iz.

5989. Paris. K. G. Örömmel vettük az élet s egészség bizonyítékát s kérjük a gyors folytatást. Szíves üdvözlöttnket!

5990. Leányfalú. Az ottani deákoknak Szép kegyeletnek a jele, midőn a tanuló ifjuság oly tisztelettel s szeretettel viseltetik az iskola felügyelő, vezére iránt, minőt a hozzánk küldött levél tanusít. Még innen több más örvendetes tényeket is várunk.

5991. Bukogát. Sz. L. Legközelebb igénybe szándékozunk venni ön szíves ajánlatát, s a közölt jegyzékből néhány közölhető tárgyat ki fogunk szemelni.

5992. Debreczen. B. F. Az egylet alakítása iránti felhívást nem fogjuk közölni, sőt, ha akarnók, sem tehetnök jelenleg. Igen becsüljük az érzelmeket, melyekből a felhívás ered, de mi a „magyar ruha“ viselését mindenkre nézve nyílt kérdésnek szeretjük tekinteni, melyre semminemű erkölcsi kényszer, izgatás és felhívás által hatni nem kell. Ezek nélkül jött s ezek nélkül is kell fennmaradnia — ha életrevaló. Elveszni a föld színeről soha nem fog; annyira elismert szépségü az, hogy életét félteni nem lehet; legfőlebb az történetik vele, a mi idők folytán sokszor történt már, hogy nem lesz oly általános és köznapi, mint jelenleg. S ez sajnos lesz ugyan, de nem volna a legnagyobb szerencsétlenség, a mi ért már bennünket.

5993. Mezőtur. T. S. Átadtuk.

5994. Móvány. Sz. J. Intézkedtünk, hogy kívánatának legközelebb eleget tesszünk.

5995. K-n T-s. Megyünk-e Londonba? Nem mehetünk. Azt hiszszük, ha itthon maradunk, s avatott levelezőkről, érdekes tudósításokról s rajzokról az illető helyeken gondoskodunk — a minthogy meg is tettük — nagyobb hasznára lehetünk lapunknak.

HETI NAPTÁR.

Weekly calendar table with columns for day of the week, Catholic/Protestant calendar, Greek-Roman calendar, Hebrew calendar, and sunrise/sunset times.

TARTALOM.

A Vezuv, Pompeji és Herculanium (képekkel). Dr. Bardocz Lajos. — Piroslík a somfa. Bonghai Benjámin. — Az epedó szolgaleány. Szakál Lajos. — A debreczeni kastély (folytatás). Jókai Mór. — A főthi templom belseje (képekkel). — Vastermelés (folytatás 2 képpel). Szontagh Pál. — A kolibri (képpel). Sárvári Eöry Andor. — Utí levelek. Káta Gábor. — Tarház: Hasvát ünnepe (kép). — Reményi Berlinben. Sz. G. — Irodalom és művészet. — Ipar, gazdaság, kereskedelem. — Közintézetek, egyletek. — Mi újság? — Nemzeti színházi napló. — Budai népszínház. — Nyílt tér. — Sakkjáték. — Szerkesztői mondanivaló. — Heti naptár.

Előfizetési fölhívás VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK évnegyedi és félelvi folyamára.

Előfizetési föltételek:

Mind a két lapra április-juniusra 2 ft. 50 kr. „ „ „ április-septemberre 5 „ — „ Csupán Vasárnapi Ujság félére 3 „ — „ Csupán Politikai Ujdonságok félére 2 „ 50 „

A Vasárnapi Ujság és Pol. Ujdonságok kiadó-hivatala

(Pest, egyetem-utca 4-ik szám alatt).

Felelős szerkesztő Pákh Albert (lak.: magyar-utca 1. sz.)

17-ik szám.

Kilenczedik évi folyam.

Pest, április 27-én 1862.

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrubén 1', iven jelenik meg. Előfizetési díj Buda-Pesten hazhoz küldve vagy postal uton külön a Vasárnapi Ujsagra félére 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. újpenzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó. (Szerkesztéségi szállás: magyar-utca 1. szám.)

Képek a hazai népeletből.

XV. Szegszárd vidéki népviselet.

Hazai művészeink között a genre-rajzokban igen szép nevet vívott ki Ujházy Ferencz, ki az ország különböző vidékein fordulván meg, igen érdekes rajzokkal gazdagította gyűjteményét. Albumából több tárgyat szíves volt átengedni lapunknak, melyek sorozatát jelen népviseleti alakkal kezdjük meg, a mint azt Ujházynek a helyszínen fölvett eredeti vázolata után fára rajzolta Jankó János, rendes munkatársunk.

A rajz magyarázataul szolgáljon a következő néhány adat. Midőn bucsu van Szegszárdvárosában (Tolnamegyében), egész sereg asszonyt lehet látni, kik sajátóság ruházatuknál és feltűnő keleties arcvonásaiknál fogva magukra vonják az idegenek figyelmét. Ezen asszonyok a szomszéd Ücsény és Decs helységekből származnak. Csinos viseletök egyes részletei a következők: a fejkendő fekete, s ennek könnyed, hanyag kötése a deréknál végződik. — A nyakat üvegyöngyök vagy fekete szalag veszi körül, melyre aranypillangók vannak himezve, s róla gyakran ezüsttallérok lógnak le. — A nyakkendő fekete selyemszövet, s csipkékkel és rojttal gazdagon van ellátva. — Az ing mellén s az ingujj egy részén fekete selyemmel himzett csillagok s ezek közepén aranypillangók vannak. — Az ingváll a kar felső részén kék vagy piros szalaggal van megkötve.

Képek a hazai népeletből: XV. Szegszárd vidéki népviselet. (Ujházy vázolata után rajzolta Jankó.)

A szoknya igen kurta s többnyire fekete színű szövetből áll, melynek alján egy pár széles csik látható. A kötény szöveve átlátzó és himzett; — a csizma karmazsin.

A Vezuv, Pompeji és Herculanium.

Dr. Bardocz Lajostól.

(Folytatás.)

A leirt események alatt, az ifjabb Plinius, mint második leveléből kiveszszük, anyjánál, Misenumban maradt, mely hasonlag sürü sötétség által borítottat el, és a Vezuv rázkodásai által több izben megrendítettet. A vulkánkitörés utáni első reggelen a nap világa itt is igen gyenge volt, és a házak a heves földrengések által annyira inogni kezdetek, hogy ő és anyja elhatározták a várost odahagyni, és menekülést a nyílt mezőkön keresni. Lássuk az eseményeket a második levélből, melyet tudósítónk Tacitushoz ír.

„Nagybátyám elutazása után, — folytatja Plinius — a többi időt tudományos foglalkozásra fordítam. Néhány nap mulva oly heves földrengések következtek be, hogy nemcsak a kastélyok, hanem Campania minden városai, nem mondom, összerázattak, de tetőtől talpig összehullni látszottak. Anyám alvó szobámba rohan; én vele egyidőben keltem fel, hogy őt azon esetre, ha még alunnék felébresszem. Mindketten a ház udvarára mentünk ki, mely